

2015 -
2019

Kainuun pelastustoimen palvelutasopäätös

1	Yleistä	3
1.1	Pelastuslain säädökset palvelutasosta.....	4
1.2	Pelastustoimen toimintaympäristö	7
1.3	Yhteiskunnan ja taloudellinen kehitys	8
2	Uhkien arviointi ja riskianalyysi.....	9
3	Palvelutasopäätös.....	12
3.1	Lakisääteiset tehtävät	12
3.1.1	Pelastustoimelle kuuluva ohjaus ja neuvonta	13
3.1.2	Turvallisuusviestintä.....	14
3.1.3	Onnettomuuksien ehkäisy ja viranomaisyhteistyö.....	15
3.1.4	Palontutkinta	16
3.1.5	Valvontatehtävät.....	17
3.1.5.1	Kemikaaliturvallisuuksilainsäädännön mukaiset valvontatehtävät.....	19
3.1.6	Nuohouspalvelut.....	20
3.1.7	Onnettomuuksien ehkäisyn resurssit.....	21
3.1.8.	Pelastustoiminta	21
3.1.8.1	Varautuminen päivittäisiin onnettomuustilanteisiin.....	21
3.1.8.1.1	Henkilöstö ja kalustoresurssit.....	21
3.1.8.1.4	Toimipisteiden sijainti ja henkilökunta.....	22
3.1.8.1.5	Pelastustoiminta	23
3.1.8.1.6	Toimintavalmiusaika	25
3.1.8.1.7	Päivittäiset onnettomuudet.....	26
3.1.8.1.8	Vesipelastus- ja pintapelastustoiminta	27
3.1.8.1.9	Vaarallisten aineiden torjunta.....	28
3.1.8.1.10	Liikenneonnettomuudet	29
3.1.8.1.11	Pelastustoiminta korkeissa rakennuksissa	30
3.1.8.1.12	Luonnononnettomuudet	30
3.1.8.1.13	Ilmaliikenneonnettomuudet.....	31
3.1.8.1.14	Raideliikenneonnettomuus	32
3.1.8.2.1	Pelastustoiminta häiriötilanteessa.....	32
3.1.8.2.2.	Pelastustoiminnan oma varautuminen.....	34
3.1.8.2.3	Suuronnettomuudet.....	35
3.1.8.3	Pelastustoiminta poikkeusoloissa	36
3.1.8.4	Väestön suojaaminen ja varoittaminen	37
3.1.9	Pelastustoiminnan ohjeet ja suunnitelmat	38
3.1.10	Öljyntorjunta	40
3.1.11	Pelastustoiminnan ja -muodostelmien johtaminen.....	42
3.1.12	Toimipisteiden resurssit	45
3.1.13	Päällystön pävyystys.....	47
3.1.14	Sisäinen koulutus.....	48
3.1.16	Kansainvälinen toiminta	48
4	Kehittämissuunnitelma.....	49

1 Yleistä

Pelastustoimeen kohdistuu lähivuosina monenlaisia haasteita, jotka perustuvat toimintaympäristön ja lainsäädännön muutoksiin sekä kansalaisten odotuksiin. Pelastustoimen on muuttuvissa olosuhteissa ja talouden haasteissa kyettävä hoitamaan tehtävänsä aiempaa tehokkaammin ja taloudellisemmin.

Pelastustoimen palvelutasopäätös luo puitteet pelastustoimen suunnittelulle ja kehittämiselle ja siinä tarvittavalle yhteistyölle. Palvelutasopäätöksen laadinnan perusteina ovat pelastuslain, valmiuslain, SM:n vahvistama pelastustoimen strategia 2025, yhteiskunnan turvallisuusstrategia, sisäisen turvallisuuden ohjelma

Palvelutasopäätöksessä päätetään pelastustoimen lähivuosien painopistealueet sekä strategiset päämäärät ja keskeiset toimenpiteet niiden saavuttamiseksi.

Tässä pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on selvitetty pelastustoimen nykyinen palvelutaso sekä määritelty tavoitetaso, joka on strateginen päätös toiminnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä.

Lisäksi palvelutasopäätöksessä on selvitetty myös muut palvelut, joista pelastuslaitos huolehtii lakisääteisten tehtäviensä lisäksi erillisten sopimusten perusteella.

Suomessa on menossa valtakunnallinen sote- ja maakunta uudistus, johon liittyy myös pelastustoimen uudistus. Tämä uudistus tarkoittaa sitä, että pelastustoimi siirtyy kunnilta maakunnan alaisuuteen. Monissa pelastuslaitoksissa on palvelutasopäätöksen määräaika päättymässä ja tästä syystä Sisäministeriö on suositellut 16.11.2016 aluehallintovirastoille ja pelastuslaitoksille lähetetyssä kirjeessä, että palvelutasopäätöksiä voimassaoloaikaan jatkettaisiin. Edellyttäen, ettei alueen riskeissä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia eikä palvelutasopäätös ole selkeästi puutteellinen.

Pelastuslaitos on tehnyt riskianalyysin ja sen tiedot on päivitetty palvelutasopäätökseen. Riskianalyysi ja palvelutasopäätöksen täydentäminen sekä jatkoaika anomus on käsitelty ja hyväksytty pelastuslautakunnassa.

Pelastustoimen palvelutasopäätös tarkistetaan valtuustokauden 2013 – 2016 jälkeen tai jos se on tarpeen toimintaympäristössä tapahtuvien äkillisten muutosten johdosta. Palvelutasopäätöksen määräaika jatketaan vuoden 2019 loppuun saakka.

1.1 Pelastuslain säädökset palvelutasosta

Pelastuslain (379 / 2011) 28 §:ssä on säädetty, että pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa.

Pelastuslaitokselle pelastuslain 27 §:ssä säädetty tehtävät on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen.

Pelastuslain 29 §:n perusteella alueen pelastustoimi päättää palvelutasosta kuntia kuultuaan. Päätöksessä on selvitettävä alueella esiintyvät uhat, arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso.

Palvelutasopäätökseen tulee myös sisältyä suunnitelma palvelutason kehittämisestä. Päätös on voimassa 2019 loppuun.

Palvelutasopäätös on toimitettava aluehallintovirastolle. Jos palvelutasopäätös on puutteellinen, aluehallintovirasto voi palauttaa asiakirjan täydennettäväksi.

Pelastuslain 85 §:n perusteella aluehallintoviraston tehtävänä on valvoa, että alueen pelastustoimen palvelutaso on riittävä.

Tässä tarkoituksessa aluehallintovirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta alueen pelastustoimelta tarpeellisia tietoja ja selvityksiä.

Jos palvelutasossa on huomattavia epäkohtia eikä niitä korjata aluehallintoviraston asettamassa määräajassa, aluehallintovirasto voi velvoittaa alueen pelastustoimen saattamaan palvelut tässä laissa vaaditulle tasolle.

Palvelutasopäätöksen tarkoitus ja perusteet

Palvelutasopäätös on lakisääteinen alueen pelastustoimen järjestämisen peruste. Pelastustoimen palvelutasopäätös kattaa pelastuslaissa (379 / 2011) ja pelastustoimesta annetusta valtioneuvoston asetuksessa (407 / 2011) määritetyt alueen pelastustoimen järjestämiseen kuuluvat tehtävät.

Palvelutasopäätöksessä huomioidaan muu pelastustoiminta koskeva lainsäädäntö ja niiden perusteella annetut ohjeet, pelastustointia koskevat valtakunnalliset strategiat, ohjelmat ja tulostavoitteet sekä alueen pelastus-

toimen toimintaympäristö, uhkat ja riskianalyysi sekä visio ja strategia, joista alueelliset tavoitteet johdetaan.

Palvelutasopäätöksellä määritellään pelastustoimen tuottaman turvallisuuden taso alueella. Palvelutasopäätöksessä päätetään tavoitteista, järjestelyistä ja kehittämistoimenpiteistä. Palvelutasopäätös on sitovuudeltaan perusta alueen pelastustoimen toiminnan ja vuotuisen talousarvion yksityiskohtaiselle suunnittelulle.

Palvelutasopäätös on omistajien eli alueen kuntien päätös siihen, millaisia ja minkä tasoisia pelastustoimen palveluja alueella tuotetaan.

Palvelutasopäätös sitouttaa pelastuslaitoksen tuottamaan ja ylläpitämään palvelutasopäätöksen mukaiset palvelut ja sopijakunnat osoittamaan riittävät taloudelliset resurssit pelastuslaitokselle hyväksytyyn palvelutasopäätöksen toteuttamiseen.

Alueelliset pelastustoimen tehtävät

Pelastuslain 24 §:n perusteella kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa pelastustoimen alueilla (alueenpelastustoimi) siten kuin sillä pelastuslaissa tarkemmin säädetään.

Pelastuslain 25 §:n perusteella pelastustoimen tehtävien hoitamista varten alueen pelastustoimella tulee olla pelastuslaitos.

Alueen pelastustoimi voi käyttää pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoista palokuntaa (VPK), sopimuspalokuntaa tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan.

Pelastuslain 26 §:n perusteella valtion pelastusviranomaisia ovat sisäasiainministeriön pelastusjohtaja ja hänen määräämänsä sisäasiainministeriön ja aluehallintoviraston virkamiehet.

Alueen pelastustoimen pelastusviranomaisia ovat pelastuslaitoksen ylin viranhaltija ja hänen määräämänsä pelastuslaitoksen viranhaltijat sekä alueen pelastustoimen asianomainen monijäseninen toimielin.

Pelastuslain 27 §:ssä on säädetty alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävistä.

Alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta, pelastuslaitoksen toiminnan ja nuohouspalvelujen asianmukaisesta järjestämisestä sekä muista pelastuslaissa sille säädetyistä tehtävistä.

Kunnan tehtävät pelastustoimessa

Pelastuslain 30 §:n perusteella sopijakunnan tulee huolehtia alueellaan sammutusveden hankinnasta pelastuslaitoksen tarpeisiin sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla.

Kunnan tulee ottaa sammutusveden hankinta huomioon vesihuoltolain mukaisessa vesihuollon kehittämissuunnitelmassa sekä hyväksyessään vesihuoltolaitokselle vesihuoltolaissa tarkoitetun toiminta-alueen.

Kunnan vastuulla olevaan sammutusveden hankintaan kuuluu lisäksi velvollisuus huolehtia sammutusvesisuunnitelmassa määriteltävistä sammutusveden ottopaikoista luonnonlähteisiin.

Vesihuoltolaissa tarkoitetun vesihuoltolaitoksen ja tälle vettä toimittavan vesilaitoksen tulee toimittaa sammutusvettä vesijohtoverkostosta sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla pelastuslaitoksen tarpeisiin. Sammutusveden toimittamiseen kuuluu vedenhankinta ja johtaminen vesihuoltolaitoksen verkostoon kuuluviin paloposteihin ja sammutusvesiasemille.

Lisäksi sammutusveden toimittamiseen kuuluu palopostien ja sammutusvesiasemien kunnossapito ja huolto. Sammutusveden toimittamisesta aiheutuvien kustannusten jakamisen perusteista sovitaan sammutusvesisuunnitelmassa vastaavan kunnan tai alueen pelastustoimen ja sammutusvettä toimittavan vesihuoltolaitoksen kesken.

Pelastuslain 46 §:n perusteella kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun siten kuin pelastuslaissa säädetään sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat ja osallistuvat pelastustoimintaan tehtäväalueensa, keskinäisen työnjakonsa ja niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Muiden viranomaisten tehtävät pelastustoimessa

Pelastuslain 46 §:n perusteella valtion ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun siten kuin pelastuslaissa säädetään sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat ja osallistuvat pelastustoimintaan tehtäväalueensa, keskinäisen työnjakonsa ja niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti.

1.2 Pelastustoimen toimintaympäristö

Kainuun pelastustoimen toimintaympäristössä olennaisimpia muutostekijöitä ovat väestö- ja aluerakenteessa tapahtuvat muutokset. Väestö vähenee, ikääntyy ja keskittyy lisääntyvässä määrin kasvukeskusalueille. Tämä vaikuttaa myös pelastustoimen palvelujen tarpeeseen ja järjestämistapaan.

Aluerakenteessa tapahtuvat muutokset, alueen riskikeskittymät ja uudet turvallisuuden uhat edellyttävät pelastusviranomaisia painottamaan tehtäviään uudella tavalla.

Samanaikaisesti tulee varmistaa harvaan asutuksi jäävien alueiden palvelut. Yhteiskunnan lisääntyvä riippuvuus laajoista ja monimutkaisista tieto- ja muista teknisistä järjestelmistä lisää yhteiskunnan haavoittuvuutta.

Tietojärjestelmiä ja energianjakelua mahdollisesti koskevat vakavat häiriöt voivat vaarantaa yhteiskunnan toimivuutta ja väestön turvallisuutta.

Teknologiaa hyödyntämällä turvallisuutta voidaan lisätä. Automaattiset valvonta- ja hälytysjärjestelmät sekä sammutuslaitteistot parantavat mahdollisuuksia onnettomuuksien ennalta ehkäisemiseen ja niiden vaikutusten rajoittamiseen.

Automaattisiin järjestelmiin sisältyy kuitenkin myös epäluotettavuustekijöitä. Laitteistojen erheelliset ilmoitukset aiheuttavat viranomaisille turhaa työtä ja murentavat järjestelmien uskottavuutta.

Teknologia tuo myös uusia mahdollisuuksia kehittää pelastustoiminnassa tarvittavia välineitä. Teknologian kehitystä ja hyödyntämismahdollisuuksia on tarpeen seurata ja arvioida jatkuvasti.

Sähköenergian lisäksi useimmat yhteiskunnan palvelut ja toiminnot ovat kiinteästi sidoksissa tietoliikenteen kautta sähköisiin palveluihin. Valtaosa yhteiskunnan kriittisistä palveluista perustuu tiedonsiirtoon ja sähköisten tietovarantojen käyttöön.

Palvelut ovat tietoteknisesti ohjattuja tai ne ovat kokonaisuudessaan sähköisiä palveluja. Tietojärjestelmät ja niitä yhdistävät tiedon tiedonsiirtoverkot sulautuvat ja verkottuvat laajoiksi, jopa globaaleiksi kokonaisuuk- siksi, joiden toiminnan häiriöt saattavat laajeta yksittäisistä palveluista laajasti järjestelmiä ja järjestelmäkokonaisuuksia koskeviksi.

Uhkiin varautumiseen vaikuttaa lisäksi käytettävän teknologian erittäin nopea kehittyminen. Viestinnässä korostuvat mobiiliratkaisut sekä internet. Sähköinen infrastruktuuri voi muodostaa haavoittuvan ja vaikeasti hallit- tavan kokonaisuuden.

Uhkan merkittävyttä lisää se, että sähköenergian varassa toimiva tieto-, ja viestintäjärjestelmiä käytetään yhteiskunnan johtamiseen sekä väestön va- roittamiseen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

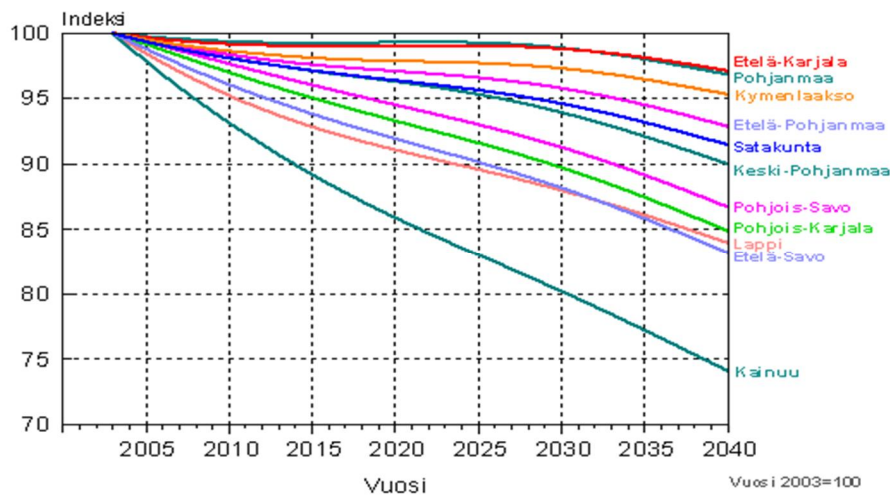
Viranomaisten toiminta perustuu yhä laajemmin tietojohdteiseen ohjausmalliin. Tietoa tehokkaasti keräämällä ja analysoimalla pystytään myös pelastustoimissa hoitamaan tehtävät ja kohdentamaan resurssit nykyistä tehokkaammin.

Erityisiä haasteita liittyy inhimillisistä virheistä johtuvien onnettomuuksien vähentämiseen. Lisäksi tulipaloista merkittävä osa on tahallaan sytytettyjä.

1.3 Yhteiskunnan ja taloudellinen kehitys

Väestön ikärakenne muuttuu eliniän pidentyessä ja syntyvyyden pysyessä alhaisena. Kainuun maakunnassa väestö vähenee, ikääntyy ja keskittyy lisääntyvässä määrin kasvukeskusalueille.

Ennusteen mukaan vuonna 2040 noin kolmannes maakunnan asukkaista on yli 65-vuotiaita. Muuttoliikkeen osalta tulevaisuuden kannalta tärkeissä 15-29 -vuotiaiden ikäryhmissä muuttotappio jatkuu edelleen.

Kuva 1. Maakuntien väestökehitys 2005 - 2040

Haasteena on vähentää koti ja vapaa-ajan tapaturmien määrää ja niistä johtuvia terveyden ja hyvinvoinnin menetyksiä sekä yhteiskunnalle aiheutuvia suuria kustannuksia.

Johtopäätökset

Kainuun pelastustoimen toimintaympäristössä olennaisempia muutostekijöitä ovat väestö- ja aluerakenteessa tapahtuvat muutokset.

Väestön väheneminen, ikääntyminen, yksin asuvien määrä ja väestönkeskittyminen kasvukeskuksiin, vaikuttavat myös pelastustoimien palvelujen tarpeeseen ja järjestämistapaan.

Pelastuslaitos on tähän saakka kuluneesta palvelutaso kaudesta selvinnyt hyvin. Pelastuslaitoksella on osaava ja motivoitunut henkilökunta. Kainuulaiset saavat pelastuslaitoksen palveluja koko Kainuun alueella.

Pelastuslaitoksen perustehtävää on onnettomuusriskien hallinta, ihmisten turvallisuuden parantaminen ja onnettomuuksien vähentäminen. Lisäksi pelastuslaitos osallistuu tulevana vuosina maakunta uudistukseen ja pyrkii osaltaan vaikuttamaan siihen, että kainuulaiset saavat jatkossakin hyvät ja laadukkaat pelastustoimen palvelut.

2 Uhkien arviointi ja riskianalyysi

Säädösperuste PeL 28 §

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 21/2012
Pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuuksien uhkien, määrän ja syiden kehitystä.

Jos uhkissa tai onnettomuuksien määrässä tapahtuu merkittävä lisääntyminen ja onnettomuuksien syyt osoittavat puutteita turvallisuusjärjestelyissä tai systemaattisen virheen ihmisten käyttäytymisessä, on asia pyrittävä korjaamaan ensisijaisesti onnettomuuksia ehkäisevillä toimenpiteillä.

Jos pelastustoimen toimintavalmiuden nostaminen ei ole mahdollista on panostettava onnettomuuksien ehkäisyn ja turvallisuusviestinnän keinoin.

Pelastustoiminnan voimavarat mitoitetaan siten, että pystytään toimimaan tehokkaasti onnettomuustilanteissa. Uhkien arviointi sovitetaan yhteen valvontasuunnitelman kanssa soveltuvien osin.

Uhkien arviointi muodostuu kolmesta osasta:

1. Pelastustoiminnan toimintavalmiuden määrittämiseksi pelastustoimen alueet jaetaan riskiluokkiin käyttäen regressiomallia ja riskiluokan määrittäviä onnettomuuksia
2. Tunnistetaan sellaiset onnettomuustyypit sekä yksittäiset riskikohteet, tapahtumat ja yleisötilaisuudet, joiden varalta tarvitaan erityisiä järjestelyjä
3. Onnettomuusuhkien, onnettomuuksien lukumäärän ja syiden kehitystä sekä tehdään sen perusteella johtopäätöksiä tarvittavista toimenpiteistä.

Määritelmät

Onnettomuusriski määritellään onnettomuuden todennäköisyyden ja mahdollisten onnettomuuden seurausten perusteella. Jos tietyn onnettomuuden todennäköisyydelle ja vastaavasti sen seurausten vakavuudelle saadaan

määriteltyä numeeriset arvot, niin tuohon onnettomuuteen liittyvä riski on näiden kahden tekijän tulos.

Erilaisten henkilö-, omaisuus, yhteisö- ja ympäristöriskien perusteella määräytyy yhteiskunnan onnettomuusriskitaso.

Riskiruutu muodostuu 1 km x 1 km kokoisesta ruudusta.

Riskitason tarkoituksena on osoittaa, missä ruuduissa A- ja B- kiireellisyysluokan pelastustoimintaa edellyttäviä onnettomuuksia tapahtuu kaikkien todennäköisimmin.

Riskiluokka määritellään jokaiselle riskiruudulle. Riskiluokka määräytyy kullekin ruudulle regressiomallin avulla arvioitun riskitason perusteella ja tapahtuneiden riskiluokan määrittävien onnettomuuksien perusteella.

Riskien määrittäminen

Riskiluokkien määrittämisperusteena käytetään regressiomallilla määritettyä riskitasoa. Regressiomallin selittäjinä ovat asukasluku, kerrosala ja niiden yhteisvaikutus.

Regressiomalli on kehitetty toteutuneiden rakennuspalojen perusteella.

Mallin avulla ennustetaan riskitaso kullekin 1 km x 1 km ruudulle.

I Riskiluokka Riskitaso ≥ 1
II Riskiluokka $0,25 \leq \text{Riskitaso} < 1$
III Riskiluokka $0,1 \leq \text{Riskitaso} < 0,25$
IV Riskiluokka Riskitaso $< 0,1$

Regressiomallilla määritellyn riskitason lisäksi pelastuslaitos arvioi ne riskiruudut, joissa on tapahtunut riskiluokan määrittäviä onnettomuuksia viiden vuoden seurantajaksolla keskimäärin vähintään kymmenen vuosittain.

Pelastuslaitos voi arvioinnin perusteella korottaa riskiruudun riskiluokkaa seuraavasti:

1. Riskiruutu, jossa on tapahtunut vähintään 50 riskiluokan määrittävää onnettomuutta vuodessa viiden vuoden seurantajaksolla, voidaan korottaa riskiluokkaan I.
2. Riskiruutu, jossa on tapahtunut vähintään kymmenen mutta vähemmän kuin 50 riskiluokan määrittävää onnettomuutta vuodessa viiden vuoden seurantajaksolla, voidaan korottaa riskiluokkaan II.
3. Riskiluokan määrittävillä onnettomuuksilla tarkoitetaan rakennuspaloja ja vaaroja, liikennevälinepaloja, muita tulipaloja, liikenne-

onnettomuuksia, sortumia/sortumavaaroja, räjähdyksiä/räjähdyksivaaroja, vaarallisten aineiden onnettomuuksia ja kii-reelliseksi luokiteltuja ihmisen pelastustehtäviä.

4. Riskitaso ja toimintavalmius voivat vaihdella vuorokaudenajan, viikonpäivän tai vuodenajan mukaan. Jos riskitaso arviointi regressiomallilla tai riskiluokan määrittävien onnettomuuksien perusteella on tehty vuorokaudenajan, viikonpäivän tai vuodenajan mukaisesti, voidaan soveltaa yllä mainittuja riskiluokkia arvioinnissa käytetyllä aikavälillä.

Nykytila

Riskialueet on määritelty ja vahvistettu sisäasiainministeriön hyväksymän toimintavalmiusohjeen mukaisesti.

Kainuun pelastuslaitoksen riskianalyyseissä on käsitelty erityistä tarkastelua vaativat onnettomuustyyppit, tapahtumat ja yksittäiset kohteet. Lisäksi on tarkasteltu riskiluokan määrittävät onnettomuudet kunnittain tarkastelujaksolla, toimintavalmiuksia 1 yksikön osalta ja pelastusmuodostelmien saavutettavuutta.

Seuraavassa on listattu riskianalyyseihin tuloksina esiin tulleet johtopäätökset:

Erityiskohteissa käy ilmi Kainuun alueella suuret toimijat. Terrafame on merkittävin riskeiltään ja toiminnaltaan. Kohteessa on vaarallisen aineen onnettomuuksia yksittäisistä onnettomuustyypeistä eniten (pois lukien automaattiset palohälytykset). Alueella toimii tehdaspalokunta, joka kompensoi pelastuslaitoksen saavutettavuus ongelmaa, koska pelastuslaitos ei tavoita Terrafamen tehdasaluetta riittävän nopeasti.

Yleisötapahtumia Kainuussa on mutta ei aiheuta merkittäviä riskejä tilastojen valossa. Myös Kainuun matkailukohteet eivät näy merkittävinä hälytysmäärissä. Matkailukeskuksissa on selkeästi ongelma huoneistohotelli tyyppiset ratkaisut, jotka aiheuttavat paljon automaattisen paloilmotimen hälytyksiä ja sitä kautta pelastuslaitokselle hälytyksiä. Tähän pelastuslaitos pyrkii löytämään oikeat ratkaisut ja tilastojen valossa näyttäisi siltä, että automaattiset hälytykset olisivat vähenemään päin.

Kaivokset ovat toiminnassa tarkasteltu myös. Varsinainen kaivostoiminta ei pelastuslaitokselle ole aiheuttanut juurikaan tehtäviä. Osa tarkastelluista kaivoksista ei ole toiminnassa / toiminta ei ole laajamittaista.

Riskiluokan määrittäviä onnettomuuksien tarkastelussa riskiruuduittain aineistossa löytyi viisi ruutua, joiden riskiluokkaa tulee tarkastella. Kaikkien riskiruutujen kohdalta tarkastellessa onnettomuuksissa on tapahtunut loukkaantumisia, mutta lieviä. Ruuduissa tapahtuneet onnettomuudet eivät ole olleet vakavia. Lukumääräisesti onnettomuustiheys on alarajalla tar-

kastelussa. Tällä perusteella pelastuslaitos harkitsee, ettei riskiluokkaa tässä vaiheessa nosteta ruuduista.

Kainuussa **toimintavalmiuden** perusteella ei ole isoja ongelmia. Otanmäen ja Sotkamossa Katinkullan alueen riskiruuduissa on suurimmat saavutettavuusongelmat. Katinkullan ruudun onnettomuudet ovat lähes 100 % automaattisia palohälytyksiä. Saavutettavuusongelmia voidaan kompensoida onnettomuuksien ehkäisyn keinoin. Nämä otetaan huomioon tulevissa valvontasuunnitelmissa.

Tavoite

Riskiluokka-alueet määritellään SM:n antaman pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (21/2012) perusteiden mukaisesti. Riskialueiden määrittelyä pystytään tekemään myös palvelutasopäätöskauden aikana päivittämällä säännöllisesti riskiaineistoa.

Päätös

Pelastuslaitos seuraa riskejä jatkuvasti ylläpitämällä tilannekuvaava ja ylläpitämällä riskianalyysiä. Niiden perusteella mm. ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin ja huomioidaan ne henkilöstön koulutuksissa.

3 Palvelutasopäätös

3.1 Lakisääteiset tehtävät

Säädösperuste Pel 27§

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan:

1. Pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta ja neuvonnasta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaa sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa;
2. Pelastustoimen valvontatehtävistä;
3. Väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä;
4. Pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä

Edellä säädetyn lisäksi pelastuslaitos:

5. Voi suorittaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä jos ensihoitopalvelun järjestämisestä yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kesken on sovittu terveydenhuoltolain (1326/2010) 39 §:n 2 momentin perusteella.

6. Tekee pelastustoimen alueeseen kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua, jos siitä on kunnan kanssa sovittu.
7. Huolehtii öljyntorjunnasta ja muistakin muussa laissa alueen pelastustoimelle säädettyistä tehtävistä.
8. Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

3.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus ja neuvonta

Säädösperuste Pel 27 §

Pelastuslain 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa.

Pelastustoimen ohjauksella tarkoitetaan toimia, joilla pelastuslaitos edistää, tukee ja seuraa pelastuslain velvoitteiden toteutumista. Ohjausvelvoite kattaa ihmisten, yritysten sekä muiden yhteisöjen ja oikeushenkilöiden ohjaamisen pelastuslaissa säädettyjen velvoitteiden täyttämässä.

Nykytila

Ohjausta ja neuvontaa on annettu asiakkaille tarpeen mukaan. Lisäksi pelastuslaitos on osallistunut yleisötapahtumiin, joissa on tavattu asiakkaita. Pelastuslaitoksen henkilökunta on ohjannut ja neuvonut koko henkilöstönsä voimin. Enemmän asiantuntijuutta vaativissa asioissa kysymykset on ohjattu päällystöviranhaltijoille.

Tavoite

Viranomaisohjauksen tavoitteena on palvella asiakkaiden tarpeita mahdollisimman kattavasti tarpeisiin nähden, saada asiakkaat huomaamaan ja ymmärtämään toiminnan keskeiset vaara- ja riskitekijät. Ohjauksella saavutettavan turvallisuustason päämääränä riskienhallinnassa on edistää yksilöiden yhteisöjen ja muiden toimijoiden valmiutta toimia oikein onnettomuustilanteissa ja ehkäistä niitä. Tavoitteeksi asetetaan laadukkaiden ja monipuolisten pelastusalan palveluiden tuottaminen oman palvelutuotannon lisäksi myös yhteistyö muiden alan toimijoiden kanssa.

Päätös

Pelastuslaitos palvelee asiakkaita mahdollisimman kattavasti tarpeisiin nähden. Pelastuslaitoksella on käytössä internet sivut, josta asiakas löytää tietoa tai voi tarvittaessa kysyä. Pelastuslaitos on somessa (facebook). Tarvittaessa päivystävä palomestari on tavoitettavissa 24/7.

3.1.2 Turvallisuusviestintä

Säädösperuste Pel 27 ja 42§

Palvelutasopäätöksessä määritetään alueen pelastustoimen vastuulle kuuluvan neuvonnan ja valistuksen (Turvallisuusviestinnän) taso.

Määrityksessä käytetään apuna valtakunnallista ja paikallista toiminnan ohjausta, kuten Sisäasiainministeriön sisäisen turvallisuuden ohjelmaa, pelastustoimen strategiaa sekä laadittua turvallisuusviestintäsuunnitelmaa.

Palvelutasopäätöksessä päätetään, että Kainuun pelastuslaitoksen valistus- ja neuvonta tullaan toteuttamaan laadittavan turvallisuusviestintäsuunnitelman mukaisesti.

Turvallisuusviestintäsuunnitelma määrittää muun muassa toimintaan käytettävissä olevan budjetin, henkilöstön, kohderyhmän vuosittain sekä mittarit joilla toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan.

Nykytila

Turvallisuusviestinnän tavoitetasona on ollut 15% alueen väestöstä. Turvallisuusviestinnän tavoitetasona on pelastuslaitoksen osuus on ollut 10%, joista 5% turvallisuusviestinnästä on koostunut yhteistyökumppaneiden suorittamasta viestinnästä.

Pelastuslaitos on saavuttanut asettamansa tavoitteet.

Pelastuslaitoksella on toteutettu vuodesta 2012 alkaen asuinrakennusten omavalvontaa. Omavalvonnassa toteutetaan turvallisuusviestintää jaetun materiaalin ja yhteydenottojen muodossa. Omavalvonta kirjeiden mukana on jaettu esimerkiksi kotitapaturmiin liittyvää opastavaa materiaalia. Omavalvontaan kuuluu osana turvallisuusviestintä.

Omavalvonnan tarkastuslomakkeista palautuneiden osuudesta voidaan todeta sen saavuttaneen asiakkaat.

Tavoite

Turvallisuusviestinnän tavoitetasona on saavuttaa turvallisuusviestinnän suunnitelman mukaisesti alueen väestö. Turvallisuusviestinnän toteuttamisessa on tarpeen huomioda Kainuun sijainti harvaan asuttuna alueena ja sen vaikutus riskien kohdentumisessa ja tehtävämäärien kehityksessä.

Lisäksi turvallisuusviestinnässä pyritään vaikuttamaan ihmisten toimintaan koko elinkaaren ajan. Myös maakunnallinen turvallisuus suunnittelu näyttelee merkittävää osaa turvallisuusviestinnän toteutuksessa.

Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän toteutuksessa on huomioitava myös Kainuun maahanmuuttajista koostuva väestön osa.

Päätös

Turvallisuusviestintää toteutetaan erillisen turvallisuusviestintäsuunnitelman mukaisesti.

Pelastuslaitos jatkaa yhteistyötä yhteistyökumppaneiden kanssa turvallisuusviestinnän osalta. Toimintaa kehitetään ja tuotetaan materiaaleja muiden pelastuslaitosten kanssa yhteistyössä.

3.1.3 Onnettomuuksien ehkäisy ja viranomaisyhteistyö

Säädösperuste Pel 42§

Onnettomuuksien ehkäisyyn luetaan mm. onnettomuuksien yleinen ehkäisy ja siihen liittyvä viranomaisten yhteistyö, rakennusten turvallinen käyttö, pelastuslaitoksen valvontatehtävät, valistus ja neuvonta, tulen ja palovaarallisten aineiden sekä laitteiden huolellinen käsittely.

Pelastuslain (379/2011) 42§:n mukaan tulee pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuusyhteistyöhön.

Pelastuslain 43§:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Nykytila

Pelastuslaitos toimii tarvittaessa lausunnonantajana ja asiantuntijana rakennusvalvontaviranomaisille ja muille viranomaisille.

Tavoite

Pelastuslaitos vaikuttaa onnettomuuksia ehkäiseviin ratkaisuihin jo hankkeiden suunnitteluvaiheessa asiantuntijoina ja lausunnonantajina. Yhteistyötä tehdään rakennusvalvontaviranomaisten ja muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa.

Pelastuslaitos osallistuu (tarvittaessa) paikallistason turvallisuussuunnitelmaan yhdessä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Päätös

Pelastuslaitos tekee yhteistyötä rakennusvalvontaviranomaisten ja muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa ja lisäksi vaikuttaa onnettomuuksia ehkäiseviin ratkaisuihin jo hankkeiden suunnitteluvaiheessa asiantuntijoina ja lausunnonantajina.

Yhdenmukaistetaan Kainuun pelastuslaitoksen toimintamalleja ja tulkintoja muiden pelastuslaitosten mukaiseksi yhteistyössä.

Tulevaisuudessa pelastuslaitos lisää yhteistyötä kuntien sosiaali-toimen kanssa erityisryhmien osalta.

3.1.4 Palontutkinta

Säädösperuste Pel 41§

Pelastuslain 41 §:n mukaan pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkinta. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyä ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku.

Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus.

Nykytila

Pelastuslaitoksella on palontutkinnassa selvitetty syttymissyä. Palontutkinnassa ei ole juurikaan selvitetty pelastustoimien menettelyä. Vuositasolla on jäänyt joitakin paloja vuosittain selvittämättä syttymissyyn osalta. Palontutkinnassa on osallistuttu ja osallistutaan myös jatkossa valtakunnallisiin teemoihin.

Pelastuslaitos on tehnyt palontutkinnassa yhteistyötä poliisin kanssa. Kainuun pelastuslaitoksella palontutkinnan päävastuu on onnettomuustilannetta johtavalla P30 palomestarilla. Lisäksi palontutkintaan voidaan lisätä tarvittaessa palontutkintahenkilöitä.

Tavoite

Tavoitteena on että pelastuslaitoksen alueella on osaava ja koulutettu palontutkijoiden ryhmä. Palontutkijaryhmä koostuu kaikista palomestareista sekä päivähenkilöistä koottu 3 hengen ryhmä.

Koulutuksessa hyödynnetään valtakunnallista koulutustarjontaa. Lisäksi pyritään saamaan lisää poliisi AMK: tuhotyörikosten kurssin käyneitä ryhmän jäseniä.

Tavoitteena on saada selvitettyä kaikki palonsyttymissyöt. Tutkinnan tuloksia käytetään hyödyksi onnettomuuksien ehkäisyssä ja turvallisuusvies-tinnässä.

Päätös

Pelastuslaitoksella tutkitaan palot jotka veloitetaan tutkimaan pelastuslain 41§:ssä. Lisäksi pelastuslaitos osallistuu valtakunnallisiin tutkinta teemoihin.

Kainuun pelastuslaitos seuraa pelastuslain 43 §:n mukaisesti onnettomuuksia Pronon tilastoinnin kautta. Seurannassa otetaan lisäksi huomioon palontutkinnassa esiin tulevat asiat. Seurannan tavoitteena on vähentää onnettomuuksia ja omaisuusvahinkoja.

Lisäksi pelastuslaitos voi seurannan perusteella kohdentaa valvontaa valvontasuunnitelmassa.

Pelastuslaitoksen tutkintavälineitä ja tutkijoiden osaamista kehitetään. Huolehditaan että työsuojelun vaatimukset täyttyvät tutkintatyössä.

3.1.5 Valvontatehtävät

Säädösperuste Pel 78§

Pelastuslain (379/2011) tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Riskeinä voidaan tällöin tarkastella henkeen, omaisuuteen, ympäristöön ja kulttuuriarvoihin kohdistuvia uhkia.

Laissa tai sen nojalla annetuissa säädöksissä ei enää määritellä palotarkastettavia kohteita, vaan Kainuun pelastuslaitos määrittelee itse palotarkastettavat kohteet alueellaan valvontasuunnitelma ohjeen mukaan.

Valvontasuunnitelmalla kohdennetaan pelastuslaitoksen valvontaa kohteisiin riskien mukaisesti ja pyritään vaikuttamaan onnettomuuksien määrään entistä tehokkaammin. Valvontatehtävät määritellään valvontasuunnitelmassa.

Valvontasuunnitelman hyväksyy vuosittain pelastuslaitoksen pelastusjohtaja.

Nykytila

Pelastuslaitos on suorittanut valvontatehtäviä valvontasuunnitelman mukaisesti. Valvontatehtävät ovat toteutuneet lähes 100%:sti. Omavalvontaa tehdään valvontasuunnitelman mukaisesti. Käsittäen omakoti- ja vapaa ajan asunnot sekä kerros- ja rivitalot.

Valvontatehtäviä suorittavat kaikki pelastusviranomaisiksi nimetyt henkilöt.

Tavoite

Pelastuslaitos suorittaa valvontasuunnitelman mukaiset valvontatehtävät. Valvontatyötä kehitetään ja parannetaan resurssien ja valvontatehtävissä esiin tulevien seikkojen avulla.

Valvontatyötä seurataan ja kehitetään luomalla seurattavia mittareita sekä kehittämällä yhteistyötä eri pelastuslaitosten kanssa. Valvontatyössä esiin tulevia seikkoja hyödynnetään myös turvallisuusviestinnässä. Valvontatyötä seurataan ja pyritään kehittämään. Tehdään yhteistyötä valvontatyön kehittämisessä pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kanssa. Kumppanuusverkoston luomia ohjeita ja käytänteitä jalkautetaan laitokselle, esimerkkinä yleisötapahtumien pelastussuunnitelmien yhteiset pohjat ja ohjeet. Lisäksi valvontakäsikirja on työn alla.

Valvontatyössä esiin tulevia seikkoja hyödynnetään myös turvallisuusviestinnässä. Tämä tarkoittaa, että jos valvontakäynneillä havaitaan esimerkiksi laitteita, paloturvallisuusmääräyksien laiminlyöntejä tai kodin tapaturmiin liittyvää vaaraa tai käyttäytymistä pyrimme niitä hyödyntämään turvallisuusviestinnässä ja ehkäisemään viestinnän keinoin.

Tutkitaan omavalvonnan kehittämistä myös sähköiseen muotoon. Pyritään seuraamaan omavalvonnan vaikuttavuutta.

Päätös

Pelastuslaitos laatii vuosittain valvontasuunnitelman, jossa määritetään tulevan kauden toiminnan sisältö. Pelastuslaitos suorittaa valvontasuunnitelman mukaiset valvontatehtävät.

Valvonnassa on käytössä auditoiva palotarkastusmalli. Jatketaan ja kehitetään omavalvontaa.

3.1.5.1 Kemikaaliturvallisuuslainsäädännön mukaiset valvontatehtävät

Säädösperuste:

Lain vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (2005/390), 27 §:n mukaan pelastusviranomaisen on tarkastettava vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavien tuotantolaitosten toimintatavat ja teknisen toteutuksen vaatimustenmukaisuus.

Lain 115 §:n mukaan pelastusviranomaiset valvovat lain noudattamista, kun on kyse vaarallisten kemikaalien vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista tai säilytyksestä, jollei sen valvonta 23 §:n 2 momentin perusteella kuulu Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Nykytila

Pelastuslaitoksen vaarallisten kemikaalien turvallisuusvalvonta on sisällytetty muun valvontatoiminnan yhteyteen siten, että viranhaltijat ottavat vaaralliset kemikaalit huomioon muiden valvontatehtävien yhteydessä.

Tarkemmin kemikaalivalvontatyö on kuvattu valvontasuunnitelmassa.

Vaarallisten kemikaalien vuoksi erityisiä valvontakäyntejä tehdään seuraavasti: ilotulitteiden varastointi ja myynti, vaarallisten kemikaalien vähäinen käsittely ja varastointipaikat, nestekaasulaitteiston katselmuksiset ja öljylämmityslaitteistojen katselmuksiset.

Useimmat vaarallisten kemikaalien tilojen ja laitteistojen katselmuksista ovat maksullisia.

Tavoite

Tavoitteena on kemikaali osaamisen kehittäminen ja asiantuntijuuden parantaminen pelastuslaitoksella.

Päätös

Pelastuslaitoksen henkilöstö suorittaa valvontatehtävien yhteydessä kemikaalivalvontaa. Valvontasuunnitelmassa eritellään kemikaalivalvonnan valvontatehtävät.

Kartoitetaan ja päivitetään alueella olevat pelastusviranomaisen valvontaan kuuluvat kemikaalikohteet.

Kemikaalilainsäädännön mukaisia päätöksiä ja tarkastuksia tekevät päällystöviranhaltijat määrittellään erikseen pelastusjohtajan päätöksellä.

Vahvistetaan asiantuntijuutta kouluttamalla kemikaali valvontaa tekevää henkilökuntaa.

3.1.6 Nuohouspalvelut

Säädösperusta PeL 59§

Alueen pelastustoimi päättää nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan.

Nykytila

Pelastuslaitoksen alueella on käytössä piirinuohousjärjestelmä ja Kainuun alue on jaettu yhdeksään nuohouspiiriin. Nuohouspiiriin voi kuulua yksi tai useampi kunta.

Piirinuohousjärjestelmä on kilpailutettu syksyllä 2016.

Piirinuohoojien kanssa on uusittu nuohouspalvelusopimukset, jotka ovat voimassa 2020 vuoden loppuun, ellei tapahdu lainsäädäntömuutoksia nuohouksen suhteen.

Nuohousyksikön hinta tarkistetaan vuosittain ja päätöksen nuohouksesta perittävistä maksuista tekee pelastuslautakunta.

Tavoite

Pelastuslaitos huolehtii alueellisesti kattavan ja ammattitaitoisen piirinuohousjärjestelmän ylläpitämisestä.

Tulisijojen ja hormien nuohousvelvoitteen toteutumista edistetään pelastustoimelle kuuluvalla valistuksella ja neuvonnalla.

Pelastuslaitos suorittaa nuohoustoiminnan toteutumisen valvontaa muun valvonnan ohessa ja erikseen, jos tilanne vaatii viranomaistoimenpiteitä.

Päätös

Nuohoustyötä ja sen suorittamista valvotaan muiden valvonta-tehtävien yhteydessä, sekä tarvittaessa erikseen. Nuohoustyön laadusta ja valvonnasta vastaa kuntien asemapaikkojen viranhaltijat apunaan johtava palotarkastaja.

Nuohousyksikön hinta tarkistetaan vuosittain ja päätöksen nuohouksesta perittävistä maksuista tekee pelastuslautakunta.

Nuohouspiirijakoa tarkistetaan tarvittaessa nykyisten piirinuohoojien lopettaessa toimintansa tai toimintaympäristössä tapahtuvien merkittävien muutosten johdosta.

3.1.7 Onnettomuuksien ehkäisyn resurssit

Nykytila

Valvontasuunnitelmassa vuosittain suunniteltuja valvontatehtäviä suorittavat kaikki Kainuun pelastuslaitoksella viranomaisiksi nimetyt henkilöt vaihtelevin henkilötyöpanoksin. Tarkoituksena on, ettei kukaan viranhaltija täysin vieraannu valvontatyöstä. Onnettomuuksien ehkäisyn tulosityksikkö hoitaa valtaosan valvontatehtävistä sekä muista onnettomuuksien ehkäisyn lakisääteisistä tehtävistä. Onnettomuuksien ehkäisyn tulosityksikössä työskentelee neljä päällystöviranhaltijaa (johtava palotarkastaja, apulaispalo-päällikkö, palomestari) sekä kaksi miehistöviranhaltijaa (palotarkastusmies). Onnettomuuksien ehkäisyn resurssitaulukko on liitteessä 1.

Tavoite

Tehtäviinsä motivoitunut riittävä henkilöstö, joka kykenee vastaamaan onnettomuuksien ehkäisyn lakisääteisten tehtävien tehokkaasta hoidosta.

Päätös

Pelastuslaitoksella on riittävästi käytettävissä osaavaa ja koulutettua henkilökuntaa.

3.1.8. Pelastustoiminta

3.1.8.1 Varautuminen päivittäisiin onnettomuustilanteisiin

3.1.8.1.1 Henkilöstö ja kalustoresurssit

Nykytila

Jokaisessa toimipisteessä on peruskalusto, joka on mitoitettu vastaamaan alueen riskejä ja uhkia. Lisäksi Kajaanin toimipisteessä on erikoiskalustoa. Kainuun pelastuslaitoksessa on 67 virkaa ja noin 130 sopimuspalomiestä. Virat jakautuvat toimipisteittäin seuraavasti.

Liite 2

Päätös

Pelastuslaitoksella on riittävästi käytettävissä osaavaa ja koulutettua henkilökuntaa.

Liite 3

Kalustoluettelo toimipisteittäin (ajoneuvot, veneet, perävaunut ja kontit)

Päätös

Raskaan kaluston ajoneuvojen asemapriorisointi

- 1) **Kajaanin toimipiste**
- 2) **Sotkamon, Kuhmon ja Suomussalmen toimipiste**
- 3) **Paltamon, Vaalan, Puolangan ja Hyrynsalmen toimipisteet**
- 4) **Vuolijoen ja Ristijärven toimipiste**
- 5) **Juntusrannan ja Näljängän toimipisteet**

- Kajaanin toimipisteessä sammutus- ja säiliöautojen ikä tulee olemaan noin viisi vuotta.
- Sotkamon, Kuhmon ja Suomussalmen toimipisteissä sammutus- ja säiliöautojen ikä tulee olemaan noin kymmenen vuotta.
- Paltamon, Vaalan, Puolangan ja Hyrynsalmen toimipisteissä sammutus- ja säiliöautojen ikä tulee olemaan noin 20 vuotta.
- Vuolijoen ja Ristijärven toimipisteissä sekä Juntusrannan ja Näljängän toimipisteissä sammutus- ja säiliöautojen ikä voi em. suurempi.

Kalustoinvestoinnit 2017 – 2018

Liite 4

3.1.8.1.4 Toimipisteiden sijainti ja henkilökunta

Nykytila

Kainuun pelastuslaitoksella on yksitoista paloasemaa, joista käytetään nimitystä ”toimipiste” (esim. Hyrynsalmen toimipiste).

Kahdeksassa toimipisteessä työskentelee päätoimista henkilökuntaa. Toimipisteet sijaitsevat pääosin kuntakeskuksissa. Kiinteistöt ovat vuokrattu pääsääntöisesti kunnilta, joihin Pelastuslaitos maksaa vuokraa.

Kiinteistöjen ylläpito kuuluu pääsääntöisesti myös kunnille, laadituista vuokrasopimuksista riippuen.

Paloasemarakennusten kunnot vaihtelevat toimipisteittäin, rakennusten ikävuosien mukaan. Suurin osa paloasemarakennuksista on vielä käyttökelpoisia, mutta osa vaatii peruskorjausta tai uudisrakentamista.

Seuraavat toimipisteet ovat toimenpidelistalla, palvelutasopäätös kaudella Puolangan toimipiste, Kuhmon toimipiste ja Vaalan toimipiste ja Hyrynsalmen toimipiste.

Lisäksi suunnittelukauden lopulla tulee aloittaa suunnittelu, Kajaanin toimipisteen tilaratkaisuksi.

Tavoite

Paloasemaverkko pyritään säilyttämään entisellään, mikäli pelastustoimintaan riittää riittävästi pelastustoimintakykyisiä henkilöitä ja riskialuetarkastelu puoltaa paloaseman sijaintia.

Paloasemakiinteistöt kartoitetaan tilojen kunnon ja käyttötarkoituksen osalta. Huonokuntoiset rakennukset kunnostetaan ja epäkäytännölliset tilat muutetaan tarvittaessa toimiviksi.

Kiinteistön huoltoa koskevia vastuita tarkennetaan ja niistä sovitaan kiinteistöjen omistajien kanssa tarvittaessa uudelleen.

Päätös

Paloasemarakennusten kuntokartoitus on tehty vuonna 2015.

Pelastuslaitos valvoo rakennusten kuntoa yhdessä kiinteistön omistajan kanssa vuosittain järjestettävässä paloasemakohtaisessa katselmuksessa.

Paloasemaverkko säilytetään ennallaan.

3.1.8.1.5 Pelastustoiminta

Pelastustoimintaan kuuluu pelastuslain 32 §:n mukaan

1. hälytysten vastaanottaminen
2. väestön varoittaminen
3. uhkaavan onnettomuuden torjuminen
4. onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen
5. tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen
1—5 kohdassa mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnat.

Palo- ja henkilöturvallisuus voidaan taata parhaiten pyrkimällä ensisijaisesti estämään onnettomuuksien syntyminen.

Onnettomuuden sattuessa kuntalaisille tulee taata nopea, tehokas ja tarkoituksenmukainen apu.

Kainuun pelastuslaitoksen resurssit on hajautettu mahdollisimman tehokkaasti läheisyysperiaatteen ja riskien mukaisesti.

Pelastustoiminta suunnitellaan myös siten, että toimintakyky on riittävä myös yhteiskunnan turvallisuusstrategian (YTTS 2010) mukaisissa häiriötilanteissa.

Pelastuslain mukaisen pelastustoiminnan palvelutaso saavutetaan suunnittelemalla pelastustoiminta, rakentamalla valmius ja ylläpitämällä sitä mitoituksen ja valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti.

Pelastustoiminnan valmius ja muut järjestelyt suunnitellaan eri viranomaisten ja tahojen kanssa yhteistyössä, hyödyntämällä resursseja omaa pelastustoimen aluetta laajemmin.

Muun lainsäädännön mukaiseen pelastustoimintaan osallistutaan vastuuviranomaisen kanssa sovittavalla tavalla.

Arjen turvallisuuden keskeisiä haasteita mm. pelastustoimelle ovat:

- koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrän ja niistä johtuvien terveyden ja hyvinvoinnin menetysten ja yhteiskunnalle aiheutuvien suurten kustannusten vähentäminen, iäkkäiden asumisturvallisuuden parantaminen
- julkisten tilojen, kuten kauppakeskusten turvallisuuden varmistaminen
- aiheutuvien suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen ehkäisy, jossa keskeiset kehittämiskohteet ovat mm. työssä kohdatun väkivallan ja uhkailujen vähentäminen.

Pelastuslaitoksen toiminnassa nämä kehittämiskohteet otetaan huomioon pelastustoimen suunnittelussa ja resursseissa.

Päätös

Kainuun pelastuslaitoksen alueella onnettomuuspaikalle lähetetään aina lähimmät ja tarkoituksenmukaisimmat yksiköt.

Kainuun pelastuslaitoksen resurssit on hajautettu mahdollisimman tehokkaasti läheisyysperiaatteen ja riskien mukaisesti.

Yksiköiden hälyttäminen toteutetaan laaditun vastesuunnittelun mukaisesti.

Pelastustoimen alueen suurempien onnettomuus- ja vaaratilanteiden edellyttämät voimavarat (pelastusjoukkue ja -komppania) kootaan useasta toimipisteestä.

Pelastuslaitos vastaanottaa hälytykset virve verkon välityksellä.

Pelastuslaitos yllä pitää väestöhälytysverkkoa, joka kattaa kuntien keskus taajamat.

3.1.8.1.6 Toimintavalmiusaika

Nykytila

Kainuun pelastuslaitos on pääsääntöisesti saavuttanut Sisäasianministeriön ohjeen toimintavalmiusaikavaatimuksen mukaiset riskiruudut kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäisen yksikön osalta neljän vuoden tarkastelujaksolla vahvuudella 1 + 3 seuraavasti;

- I- riskiruudun alueet 74 % (keskimäärin 5:40 min),
- II- riskiruudun alueet 80 % (keskimäärin 8:17 min),
- III- riskiruudun alueet 96 % (keskimäärin 10:30 min).
- IV- riskiruudun alueiden laskennallinen tavoitettavuusaika on 20:09 minuuttia, mutta IV- riskiruudun alueilla tapahtuneissa onnettomuuksissa on kuitenkin myös huomattavan paljon pidempiä avunsaantiaikoja. IV- riskiruudun pidemmät avunsaantiajat johtuvat lähinnä Kainuun maantieteellisistä etäisyyksistä aiheutuvista tekijöistä.

Pelastusjoukkueen toimintavalmiusajat eri riskiluokissa ovat seuraavat:

- I- riskiruudun alueet 11 min,
- II- riskiruudun alueet 14 min,
- III- riskiruudun alueet 22 min,
- IV- riskiluokan asutuilla alueilla tehokas pelastustoiminta voi alkaa pidemmänkin ajan kuluessa kuin I - III-riskiluokissa. Jos pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisillä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen.

Toimintavalmiusaikasuunnittelun tavoitteena on kuitenkin, että avunsaantiajat pysyisivät edellisen neljän vuoden tarkastelujakson mukaisella tasolla.

Toteuttamissuunnitelma ja –aikataulu

Päätoimisen, sivutoimisen ja vapaaehtoisen pelastushenkilöstön osaamista kehitetään edelleen koulutuksen ja harjoitusten avulla.

Pelastusyksiköiden ja muodostelmien johtajille järjestetään pelastustoiminnan johtamiseen liittyvää koulutusta suunnittelukaudella. Palvelusasokaudella 2014 - 2017 aikana tulee koulutuksen pääpaino olemaan johtamis- ja viestijärjestelmien koulutuksessa.

Päätös

Kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään Sisäasianministeriön toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisen toimintavalmiusaika vaatimuksen mukaisesti (50 %:a tehtävistä).

Lisäksi kiireellisissä pelastustehtävissä pelastustoiminnan toimintavalmiusaika täyttyy toimintakykyisellä 1+ 3 vahvuisella pelastusryhmällä vähintään 50 % tehtävistä.

3.1.8.1.7 Päivittäiset onnettomuudet

Nykytila

Pelastuslaitos seuraa ja ennakoii riskialueiden kehittymistä alueen kunnissa. Suunnittelua ohjaa Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012).

Toteuttamissuunnitelma ja –aikataulu

Päätoimisen, sivutoimisen ja vapaaehtoisen pelastushenkilöstön osaamista ylläpidetään ja kehitetään edelleen koulutuksen ja harjoitusten avulla. Pelastusyksiköiden ja muodostelmien johtajille järjestetään pelastustoiminnan johtamiseen liittyvää koulutusta suunnittelukaudella.

Palvelusasokaudella 2014 - 2019 aikana tulee koulutuksen pääpaino olemaan johtamis- ja viestijärjestelmien koulutuksessa. Toimipisteiden ja pelastusyksiköiden sijoitus sekä valmius- ja yhteistoimintasopimukset pelastustoiminta suunnitellaan ja järjestetään siten, että lähtö- ja toimintavalmius on normaalioloissa kaikissa tilanteissa mahdollisimman pitkälle tavoitteiden mukainen.

Päätös

Pelastustoimen alueella on tavoitettavissa aina yksi päällystöviranhaltija (Kainuu P 30) ympärivuorokautisessa valmiudessa.

Sivutoimisen henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi miehistön ja yksikönjohtajien peruskursseja järjestetään vuosittain (erillinen koulutusohjelma laaditaan vuodeksi kerrallaan).

3.1.8.1.8 Vesipelastus- ja pintapelastustoiminta

Vesipelastustoiminnalla tarkoitetaan veden pinnalta tai pinnan alta tapahtuvaa ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista sekä vesillä tapahtuvaa ympäristövahinkojen torjuntaa.

Vesisukellusta ovat myös virka-apusukellukset sekä vesisukellustaitojen ylläpitämiseksi tapahtuvat harjoitukset.

Vesisukellustoiminta ei ole pelastustoimen lakisääteistä toimintaa.

Vesisukeltajan terveydelliset, toiminnalliset ja fyysiset vaatimukset määritellään **Pelastussukellusohjeessa**.

Pintapelastus on veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa, jota suorittavan on oltava pintapelastustehtäviin soveltuva henkilö.

Toimintavaatimus

- I Välitön vesisukellusvalmius Välitön pintapelastus- ja vesisukellusvalmius, jossa yksikön esimies, 2 kpl I-tason vesisukeltajaa sekä avustaja
- II Muu vesisukellusvalmius Yksikön esimies, 2 väh. II-tason vesisukeltajaa ja avustaja
- III Pintapelastusvalmius Yksikön esimies, kuljettaja ja työpari, joista toinen toimii avustajana.

Nykytila

Pelastuslaitos ylläpitää pintapelastusvalmiutta kaikilla ensilähdön paloasemilla. I-tason rajoitettua vesisukellusvalmiutta ylläpidetään vain Kajaanin toimipisteessä.

Vesisukeltajat toimivat tarvittaessa koko maakunnan alueella.

Vesisukellukseen osallistuvan henkilön hyväksyminen vesisukelluskelpoiseksi ja nimittäminen vesisukeltajaksi koulutussyvyyteensä tehdään erillisellä päätöksellä. Pelastuslaitos nimeää vesisukeltajat.

Sisävesialueella olevasta pelastustoiminnasta on olemassa sopimus Kainuun järvipelastuksen kanssa. Kainuun toimii kaksi sisävesilaivaa, jotka eivät muodosta merkittävää riskiä.

Vesipelastustoimintaa varten käytettävissä on pintapelastusvälineet.

Lisäksi voidaan käyttää öljyntorjuntaan tarkoitettua venekalustoa ja osin muuhun pelastustoimintaan soveltuvaa kalustoa.

Hälytysvasteissa vesipelastustehtäviin hälytetään aina lähin sammutusyksikkö, jossa on pintapelastusvälineet.

Päätös

Suunnitelmakauden aikana pyritään vahvistamaan Kajaanin toimipisteen vesisukellusvalmiutta. Lisäksi jatketaan sopimusta Kainuun järvipelastajien kanssa.

Kaikissa toimipisteissä, Juntusrantaa ja Näljängää lukuun ottamatta, on valmius III-tasolla tapahtuvaan pintapelastukseen.

Lisäksi hälytetään vesisukellusyksikkö Kajaanista koko maakunnan alueella tapahtuviin vesipelastustehtäviin.

3.1.8.1.9 Vaarallisten aineiden torjunta

Nykytila

Jokaisella pelastusyksiköllä (pois lukien Juntusrannan ja Näljängän yksikkö) on perusvalmius välittömään vaarallisten aineiden torjunnan aloittamiseen.

Sisäasiainministeriö on antanut pelastussukellusohjeen joka sisältää myös ohjeet kemikaalisukelluksesta.

Kainuun alueella on kemikaaliriskejä (mm. maantiekuljetus ja rautatiekuljetus ja teollisuus), joiden johdosta on varauduttu kalustollisesti noin kolmen tunnin kestoisiin teknisiin torjuntatoimiin ja kemikaalisukellukseen.

Henkilönsuojaimia on tämän tasoiseen toimintaan riittävästi.

Käytännössä kyetään seuraaviin toimiin:

- pelastamistehtävät,
- vaara-alueen määrittäminen ja eristäminen,
- vuodon tiedustelu, tukkiminen ja
- vaarattomaksi tekeminen,
- sammuttaminen,
- rajoittaminen
- puhdistaminen.

Kalustotaso alueella on rajoitettu Tokeva-ohjeen mukainen taso 3. Vaarallisten aineiden onnettomuuksien peruskalustoa on sijoitettu ensivaiheen torjuntaa varten kaikille paloasemille.

Toteuttamissuunnitelma ja –aikataulu

Jatketaan yhteistyötä muiden alan viranomaisten ja naapurialueiden kanssa vaarallisten aineiden torjunnassa. Hankitaan TOKEVA kalustoa.

Päätös

Pelastuslaitoksen alueelle hankitaan riskien mukaista vaarallisten aineiden erikoisosaamista ja –kalustoa, joka sijoitetaan Sotkamoon (Tokeva taso 3).

Vaarallisten aineiden torjuntatoimet on järjestetty myös pitkäkestoisia onnettomuuksia varten, yhteistyössä naapurialueiden kanssa. Pelastuslaitoksella on yhteistyösopimukset naapurialueiden kanssa.

3.1.8.1.10 Liikenneonnettomuudet

Nykytila

Kaikkien toimipisteiden pelastusyksiköillä on valmius pelastustoimintaan liikenneonnettomuuksissa.

Pelastuslaitos on seurannut liikennemäärien, liikenteen laadun, liikenneonnettomuuksien ja ajoneuvojen kehitystä ja pyrkinyt mitoittamaan valmiutensa ja kalustonsa muuttuvan ympäristönmukaisesti.

Toteuttamissuunnitelma ja –aikataulu

Pelastuslaitos seuraa jatkuvasti eri liikennemuodoista ja onnettomuuksista saatavaa tutkimusaineistoa ja analysoi itse Pronto -järjestelmästä saatavaa tietoa, jonka perusteella pelastustoiminnan valmius mitoitetaan.

Liikennevälineiden kehitystä seurataan aktiivisesti, että toimintatavat ja kalusto pysyvät ajan tasalla.

Yhteistyötä pelastustoiminnassa parannetaan muun muassa terveydenhuoltoviranomaisten, poliisin ja muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa.

Päätös

Pelastustoiminta liikenneonnettomuuksissa on tehokasta sekä turvallista. Valmius on mitoitettu liikenteen ja kehittyvien liikennevälineiden mukaisesti.

3.1.8.1.11 Pelastustoiminta korkeissa rakennuksissa

Nykytila

Pelastamiseen korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissa on panostettu viime vuosina paljon, mm. hankkimalla uusi mm puomitikasauto Kajaanin toimipisteeseen ja sijoittamalla toinen auto Suomussalmen toimipisteeseen.

Menetelmiä pelastustyöskentelyyn korkealla on kehitetty sekä koulutusta laajennettu.

Kajaanissa on puomitikasauto, jonka ulottuvuus on noin 43 metriä. Suomussalmella on yksikkö, jonka ulottuvuus on noin 33 metriä.

Päätös

Henkilö- ja paloturvallisuus otetaan korostetusti huomioon korkeiden rakennusten suunnitteluvaiheessa rakennuslupalausunnoissa.

Pelastustoiminta korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissa sekä muissa erityiskohteissa on tehokasta ja turvallista.

3.1.8.1.12 Luonnononnettomuudet

Nykytila

Pelastustoimi huolehtii osaltaan tavallisista luonnononnettomuuksien pelastustoimista. Sääilmiöiden arvioidaan voimistuvan ilmastomuutoksen seurauksena.

Kuntien ja muiden yhteiskunnan toiminnalle tärkeiden toimijoiden varautuminen poikkeuksellisiin luonnonilmiöihin, kuten myrskyistä aiheutuviin tuulivahinkoihin, rankkasateisiin, tulviin ja muihin luonnonilmiöihin on toistaiseksi vaihtelevaa.

Toteuttamissuunnitelma ja –aikataulu

Pelastustoiminnan valmiutta laajojen luonnononnettomuuksien tuhojen torjuntaan pyritään entisestään parantamaan yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

Pelastuslaitos hankkii moottorisahoja, metsurin turvavälineitä, korkealla työskentelyn välineitä ym. voimakkaiden luonnonilmiöiden aiheuttamiin onnettomuuksiin.

Alueen kuntia ohjataan huomioimaan laajat häiriötilanteet ja luonnononnettomuudet osana valmiussuunnitteluaan.

Pelastuslaitos kehittää suunnittelukaudella maakunnallista tilannekuvajärjestelmää.

Päätös

Poikkeuksellisen voimakkaiden luonnonilmiöiden aiheuttamiin onnettomuuksiin varaudutaan kehittämällä ja hankkimalla toimintaan sopivaa kalustoa.

Alueen kuntia ja muita tärkeitä toimijoita ohjataan luonnononnettomuuksiin varautumisessa sekä tilannekuvan luomisessa ja sen ylläpitämisessä.

3.1.8.1.13 Ilmaliikenneonnettomuudet

Nykytila

Pelastuslaitos on määritellyt hälytysohjeissa vasteet eritasoisin ilmaliikenneonnettomuuksiin hätäkeskuksen tietojärjestelmään. Ilmailun onnettomuuksissa käytetään tarvittaessa laajasti muiden pelastustoimen alueiden resursseja.

Ilma-alusonnettomuuksissa etsintä- ja pelastuspalvelua johdetaan tiiviissä yhteistyössä ilmailuviranomaisten, terveystoimijoiden ja poliisin kanssa.

Tarvittaessa tukeudutaan suuronnettomuussuunnitelmaan.

Toteuttamissuunnitelma ja –aikataulu

Pelastuslaitos ylläpitää normaalin toiminnan ohella jatkuvaa valmiutta toimia tehokkaasti ja nopeasti ilmaliikenneonnettomuuksissa yhteistoiminnassa muiden viranomaisten kanssa.

Päätös

Pelastuslaitos pystyy nopeaan ja tehokkaaseen yhteistoimintaan asianomaisten viranomaisten kanssa eritasoisissa ilmaliikenneonnettomuuksissa

3.1.8.1.14 Raideliikenneonnettomuus

Nykytila

Pelastuslaitoksen radanvarsi-asemapaikat on koulutettu toimimaan raideliikenneonnettomuuksissa. Kaikilla radanvarsi-asemapaikoilla on sähköradan hätämaadoitusvälineet.

Raideliikenneonnettomuuksiin ei ole erityiskalustoa, mutta käytettävissä on tavanomaista pelastustoimintaan tarkoitettua pelastuskalustoa.

Päätös

Pelastuslaitoksen valmiutta raideliikenneonnettomuuksiin pidetään yllä.

Suunnittelukaudella järjestetään yksi raideliikenneonnettomutta koskeva suuronnettomuusharjoitus, koulutussuunnitelman mukaisesti.

3.1.8.2.1 Pelastustoiminta häiriötilanteessa

Normaaliolojen häiriötilanteella tarkoitetaan uhkaa tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan turvallisuutta, toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää.

Tällaisia ovat esimerkiksi vakavat luonnononnettomuudet kuten myrskytuhot ja vedenpinnan äkillinen nousu sekä säteilyonnettomuudet.

Pelastuslaitoksen omien voimavarojen lisäksi erityisesti laajamittaisten häiriötilanteiden hoitaminen ja toiminta poikkeusoloissa edellyttää yhteistoimintaa ja sen suunnittelua myös toisten pelastuslaitosten ja muiden viranomaisten kanssa.

Kainuun pelastuslaitoksen varautuminen häiriötilanteisiin perustuu normaaliin, päivittäiseen toimintaan, jota tehostetaan häiriötilanteen uhatessa.

Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että myrskyn lähestyessä lisäämme henkilömäärää paloasemilla, varmistamme viestiyhteyksien toiminnan, olemme yhteydessä mahdollisiin yhteistyötahoihin (esim. sähköyhtiö, metsäkeskus) sekä tiedotamme ja tarvittaessa varoitamme väestöä.

Pelastuslaitos tukee kuntien varautumista ja valmiussuunnittelua kuntien tarpeiden mukaisesti. Pelastuslaitoksen tavoitteena kuntien varautumisen tukemisessa on, että kunnat kykenevät

- tunnistamaan varautumisen tarpeen
- havaitsemaan toiminnan riskit ja uhkamallit
- tunnistamaan reagointitarpeensa ja reagoimaan tarkoituksenmukaisesti toimenpiteitä vaativissa tilanteissa, sekä
- kehittämään oma-aloitteisesti varautumistaan

Toteuttamissuunnitelma ja -aikataulu

Johtamisohje sekä ruuhkaohje tarkastetaan ja päivitetään ja yhteen sovitaan johtamisen suunnitelmat viereisten pelastustoimen alueiden kanssa.

Päivitetään ohjeistus virka-avun antamisesta sekä lisätään ja kehitetään eri viranomaistahojen välistä yhteistoimintaa.

Nykytila

Pelastuslaitoksen sekä häiriötilanteiden hoitamiseen osallistuvien tahojen välinen yhteistyö on jatkuvaa.

Pelastuslaitoksella on yhdessä hätäkeskuksen kanssa laatima ruuhkaohje. Ruuhkaohje otetaan käyttöön tarvittaessa.

Pelastuslaitokselle on laadittu johtamisohje, jossa määritellään johtokeskuksen perustaminen, toiminta sekä miehitys myös häiriötilanteissa.

Pelastuslaitoksella on tilannehuone, jossa pidetään jatkuvasti yllä tilannekuvaa alueen tapahtumista. Tämä mahdollistaa nopean ja tehokkaan toiminnan aloittamisen.

Päätös

Kainuun pelastuslaitoksella on selkeä toimintamalli avun pyytämistä toiselta pelastuslaitokselta (ohjeistus).

Kainuun pelastuslaitos pystyy antamaan virka-apua muille toimijoille omaa toimintavalmiutta heikentämättä.

Pelastuslaitoksella on käytössä ajantasaiset tiedot muista häiriötilanteen hoitoon osallistuvista toimijoista torjuntatoimien käynnistämisen nopeuttamiseksi.

3.1.8.2.2. Pelastustoiminnan oma varautuminen

Nykytila

Kainuun pelastuslaitoksen pelastustoiminnan omavarautumisen, valmiussuunnittelun ja etukäteen tehtävien valmistelujen tavoitteena on pyrkiä varmistamaan, että pelastustoimi pystyy huolehtimaan ihmisten ja omaisuuden suojaamiseen ja pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä (Pelastuslaki 379/2011 32§).

Omavarautuminen käsittää valmiussuunnitelman laatimisen eri turvallisuustilanteita varten ja niihin perustuvat etukäteisjärjestelyt.

Varautuminen perustuu normaaliolojen organisaatioiden ja vastuujärjestelyjen pohjalle. Niitä muutetaan vain välttämättömissä tapauksissa.

Varautumisessa on tärkeää yhteiskunnan voimavarojen tehokas ja tarkoituksenmukainen käyttö sekä eri viranomaisten ja tahojen välinen yhteistoiminta.

Kainuun pelastuslaitoksen oman toiminnan valmiussuunnittelu edellyttää laaja-alaista ja pitkäjänteistä yhteistoimintaa ja sopimuksia eri viranomaisien ja muiden yhteistyötahojen kanssa, että pelastustoiminnan mahdollisimman häiriötön toiminta ja palveluntuotantokyky voidaan turvata normaalioloissa (perusvalmius) sekä normaaliolojen häiriö/ erityistilanteissa (tehostettu valmius/ täysvalmius).

Toteuttamissuunnitelma ja –aikataulu

Pelastustoiminnan omavarautumisen suunnitelma on laadittu 7/2013 ja pelastustoiminnan palveluntuotantokykyyn vaikuttavia uhkia pyritään tunnistamaan ja arvioimaan suunnitelmassa määritellyn uhka- ja haavoittuvuusanalyysin mukaisesti vähintään joka toinen vuosi.

Päätös

Pelastustoiminnan oman toiminnan varautumissuunnittelulla varaudutaan vaara- ja kriisitilanteisiin sekä huolehditaan väestön suojaamisesta ja yhteiskunnan sekä talouselämän toiminnan turvaamisesta kaikissa turvallisuustilanteissa.

Turvallisuustilanteita ovat normaaliolot, normaaliolojen häiriötilanteet ja poikkeusolot, joissa saattaa syntyä myös erityistilanteita.

3.1.8.2.3 Suuronnettomuudet

Nykytila

Suuronnettomuuksien hallitsemiseksi vaadittavat hälytystoimenpiteet on suunniteltu vastemäärityksessä.

Suuronnettomuusharjoituksia pidetään säännöllisin väliajoin, erillisen suunnitelman mukaisesti. (Koulutussuunnitelma) Suuronnettomuusharjoitusten suunnittelua ohjaa myös Sisäasiainministeriön asetus erityistä vaara aiheuttavien kohteiden ulkoisesta pelastussuunnitelmasta (SM 206/2011).

Toteuttamissuunnitelma ja –aikataulu

Suuronnettomuusharjoituksia järjestetään vähintään kerran vuodessa niin, että onnettomuustilanteissa mukana olevat eri tahot ovat edustettuina.

Päätös

Suuronnettomuussuunnitelma laaditaan heti suunnittelukauden alussa. Suuronnettomuusvalmiuksia testataan harjoituksilla vähintään kerran vuodessa.

Niissä kohteissa, joissa on vaadittu ulkoinen pelastussuunnitelma, pidetään harjoitus vähintään joka kolmas vuosi. Ulkoisten pelastussuunnitelmien päivittäminen on osa suuronnettomuuteen varautumista näissä kohteissa.

Suuronnettomuusvalmius kyetään perustamaan kahden tunnin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

3.1.8.3 Pelastustoiminta poikkeusoloissa

Pelastustoimen varautumistehtävistä poikkeusoloihin on säädetty sekä pelastuslaissa että valmiuslaissa. Pelastuslain 2 §:n mukaan toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että se on mahdollista myös valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa.

Valmiuslain 12 §:n mukaan valtion viranomaisten sekä kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Nykytila

Valmiuslain mukaisiin poikkeusoloihin varautuminen Kainuun pelastuslaitoksessa perustuu normaaliolojen järjestelmiin.

Pelastustoimen johtokeskus on varauduttu perustamaan normaalioloissa Kajaanin toimipisteeseen.

Pelastuslaitos huolehtii osaltaan väestönsuojeluun liittyvistä tehtävistä ja ylläpitää niiden edellyttämää valmiutta sekä yhteen sovittaa eri viranomaisten ja pelastustoimeen osallistuvien muiden tahojen toimintaa poikkeusolojen pelastustoiminnassa.

Pelastuslaitos on laatinut evakuointisuunnitelmat yhteistyössä alueen kuntien ja muiden osapuolten kanssa 2006. Pelastuslaitoksen

Pelastuslaitos huolehtii omatoimisen varautumisen organisoimisesta sekä yhteistoiminnasta niiden viranomaisten ja tahojen kanssa, joille pelastuslaissa on määrätty velvoite osallistua väestönsuojeluun liittyviin varautumistehtäviin.

Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa on esitetty pelastuslaitoksen poikkeusolojen pelastusmuodostelmat sekä toiminnan yhteen sovittaminen kuntien sekä muiden toimijoiden kanssa.

Päätös

Pelastustoimen johtokeskuksen ja alueen kuntien johtokeskusten yhteistyö on saumatonta ja johtokeskustyöskentelystä on laadittu toimintaohjeet.

Poikkeusolojen pelastustoimintaan käytetään pääsääntöisesti normaaliajan muodostelmien kalustoa.

Pelastuslaitoksella on ajantasainen varausjärjestelmä henkilöstön osalta. Tarkistus 2 vuoden välein.

3.1.8.4 Väestön suojaaminen ja varoittaminen

Väestönsuojaamisen strategian mukaan on väestön suojaamisen yleisenä tavoitteena, että väestö kyetään suojaamaan normaaliolojen onnettomuus- ja muissa vaaratilanteissa siten, että ihmishenkiä ei menetetä puutteellisten suojaamismahdollisuuksien vuoksi.

Poikkeusolojen osalta tavoitteena on suojata väestöä niin hyvin kuin on mahdollista realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin.

Normaaliolojen onnettomuus- ja muissa vaaratilanteissa suojaamiskeinot ovat suojautuminen asuin- tai muihin sisätiloihin sekä evakuointi. Riskinarvioinnin perusteella muutoin vastaavissa kohteissa varaudutaan väestönsuojien käyttämiseen myös normaalioloissa.

Poikkeusoloissa väestö varaudutaan riskiarvioiden ja uhkatilanteiden mukaisesti suojaamaan olemassa oleviin väestönsuojiiin, mahdollisimman hyvän suojan antaviin sisätiloihin tai evakuointien avulla.

Väestön varoittamiseen tarvittavien hälytysjärjestelmien ylläpidosta vastaa pelastuslaitos.

Hälytinsuojelmän ulkokaiuttimet on sijoitettu Kajaanin kuntakeskukseen ja Vuokatin alueelle sekä muihin kuntakeskuksiin. Ne kattavat kuntataajamat. Hälyttimet on otettu huomioon vaarallisten aineiden kuljetusreitit.

Hälytysjärjestelmällä pyritään kuuluvuudessa alueiden ulkokeittoon. Erikseen määrätyt teollisuuskohteet ovat velvollisia huolehtimaan väestön varoittamisesta.

Haja-asutusalueilla väestön varoittamiseen käytetään ajoneuvohälyttimiä ja sähköisiä viestivälineitä.

Kainuussa on useita säteilyvalvonta-aseimia. Pelastuslaitoksella on esimerkiksi säteilyn mittaus asemat Kajaanissa ja Suomussalmella ja ne on kytetty STUK verkkoon.

Evakuointisuunnitelmien teko kunnissa kuuluu pelastustoimelle.

Nykytila

Pelastustoimen alueella väestönsuojapaikkoja ei voida osoittaa kaikille maakunnan alueella asuville henkilöille. Osa suojapaikoista on työpaikkojen suojissa. Mikäli yritys tai taloyhtiö ei ole varannut väestönsuojapaikkoja olemassa olevista suojista, on yrityksissä ja taloyhtiöissä varauduttava tilapäisväestönsuojien rakentamiseen.

Haja-asutusalueilla ei suojapaikkoja yleensä ole ja niillä on varauduttava suojautumaan sisätiloihin ja mahdollisuuksien mukaan tilapäissuojiiin.

Kunnissa tilanne vaihtelee riippuen kuntien rakennuskannasta.

Toteuttamissuunnitelma ja -aikataulu

Tehdään yhteistyötä kaavoittajien ja rakennuslupaviranomaisten kanssa niin, että väestönsuojien tarve tulee otetuksi huomioon säädösten ja ohjeiden mukaisesti.

E erityiskohteiden väestönsuojat tarkastetaan palotarkastusten yhteydessä.

Päätös

Pelastuslaitos huolehtii osaltaan siitä, että kuntien omia rakennushankkeita toteutettaessa suojapaikkoja tulee rakennettua säädösten edellyttämällä tavalla.

Pelastustoimen alueen väestönsuojat esitetään Kainuun pelastuslaitoksen palotarkastustietokannassa.

Haja-asutusalueilla kyetään tarvittaessa suojautumaan sisätiloihin ja tilapäissuojiiin.

Evakuointisuunnitelmat päivitetään palvelutasokauden aikana ja jatkossa päivitetään 2 vuoden välein

3.1.9 Pelastustoiminnan ohjeet ja suunnitelmat

Nykytila

Onnettomuusriskin perusteella on suunniteltu riskin hallitsemiseksi eri viranomaisilta vaadittavat toimenpiteet, jotka on otettu huomioon hälytysohjeissa ja niiden vastesuunnittelussa.

Suuronnettomuussuunnitelma

Suuronnettomuustilanteissa pelastusmuodostelmien hälyttäminen saattaa vaatia yhteistyötä vähintään kahden eri hätäkeskuksen välillä. Eri hätäkeskuksilla ei ole kokonaiskäsitystä kaikista pelastustoimen alueella käytävissä olevista yksiköistä.

Lisäksi suuronnettomuussuunnitelmassa kerrotaan myös johtamiseen liittyvät erityiskysymykset, kuten esimerkiksi pitkäkestoinen johtaminen.

Hälytysohjeet

HÄKE (Oulu) hätäkeskukselle on tehty pelastustoimen alueen yhtenäiset hälytysohjeet.

Hälytysohjeita päivitetään jatkuvasti. Riskienarvioinnin tuloksena voi ilmetä muutostarvetta uusien kohteiden, rakennettavien taajamien ja liikenneyhteyksien vuoksi.

Lisäksi pelastusalueiden yhteistyö voi vaikuttaa riskienarvioinnin muutoksia ja siten vaikuttaa hälytysohjeisiin.

Sammutusvesisuunnitelma

Pelastuslain mukaan kuntien velvollisuutena on sammutusveden järjestäminen alueen pelastustoimen tarpeisiin.

Sammutusvesijärjestelyt ja suunnitelmat perustuvat pääosin pelastusajoneuvoilla kuljetettavan sammutusveden lisäksi kuntien ylläpitämiin vesijohtoverkostoihin, vesiasemiin, paloposteihin ja luonnonvedenottoaikoihin.

Tulipalotilanteessa voidaan vesijohtoverkostosta saada taajamissa sammutusvettä riittävästi vain suuremmista vesilaitoksista ja niiden runkoputkistoista.

Uusi vesihuoltolaki ei edellytä kuntia laatimaan erillistä sammutusveden hankintasuunnitelmaa.

Tämän johdosta Kainuun pelastuslaitos laatii sammutusveden saannin turvaavan erillinen suunnitelman alueen kuntien kanssa.

Perinteisestä palopostijärjestelmästä pyritään siirtymään ns. vesiasemiin.

Sammutusvesi suunnitelma on hyväksytty 2013.

Öljyntorjuntasuunnitelma

Öljyvahinkojen torjunnasta huolehditaan voimassaolevien kuntien öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmien mukaisesti.

Öljyntorjuntasuunnitelma on hyväksytty ja ollut voimassa 2014 - 2016. Öljyntorjuntasuunnitelmaa ollaan nyt päivittämässä.

Johtamissuunnitelma

Johtamissuunnitelma on laadittu 10/2011. Johtamissuunnitelma päivitetään vastaamaan tämän päivän tarpeita. Päivittäminen on tehty 2014.

Varautumissuunnitelma

Varautumisella tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, ei pelkästään väestönsuojelua, joilla yhteiskunta valmistautuu turvaamaan itsenäisyytensä ja toimintavapautensa sekä huolehtimaan kansalaisten turvallisuudesta ja toimeentulosta erityistilanteissa kaikissa turvallisuustilanteissa.

Häiriötilanteet on määritelty Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (YTS 2010).

Evakuointisuunnitelma

Evakuointisuunnitelma yleinen osa on laadittu 2006. Evakuointisuunnitelma päivitetään vastaamaan tämän päivän tarpeita. Päivittäminen tehdään tämän palvelutasopäätöskauden aikana.

Omatoiminen varautuminen

Omatoimisella varautumisella (pelastuslaki 379/2011 14§) tarkoitetaan yksittäisen henkilön, yhteisön, yrityksen tai laitoksen valmistautumista tilanteisiin, joissa normaali arki häiriintyy.

Tällaisia tilanteita voivat olla onnettomuuden uhka, onnettomuus, normaaliolojen häiriötilanne tai poikkeusolot.

Tapahtuneita esimerkkejä normaaliolojen häiriötilanteista ovat mm. puhtaan veden ja elintarvikkeiden jakeluun liittyvät häiriöt sekä pitkät sähkökatkot.

Sisäisen koulutuksen suunnitelma

Sisäisen koulutuksen suunnitelma on laadittu 2017.

Päätös

Pelastustoiminnan suunnitelmat uusitaan pelastuslain, pelastuslaitoksen strategian ja muuttuvan toiminnan edellyttämällä tavalla. Suunnitelmat pidetään ajan tasalla.

3.1.10 Öljyntorjunta

Öljyvahinkojen torjuntalain 7 §:n mukaan alueen pelastustoimi vastaa maa-alueen öljyvahinkojen ja alusöljyvahinkojen torjunnasta alueellaan. Se ohjaa myös öljyvahinkojen torjuntaan varautumista alueellaan.

Nykytila

Alueen kuntien eri viranomaisten ja laitosten tulee osallistua öljyvahinkojen torjuntaan ja huolehtia tarvittaessa jälkitorjunnasta siten kuin alueen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmassa on tarkemmin määrätty.

Öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman vahvistaa Kainuun ELY- keskus. Öljyntorjuntasuunnitelmassa kunnat jaetaan riskien perusteella eri ryhmiin ja varustetaan riskien mukaisella torjuntakalustolla.

Alueen kuntien perustiedot ja öljyntorjuntasuunnitelman mukaiset valmiustasot on esitetty öljyntorjuntasuunnitelmassa.

Öljyvahinkojen torjuntatoimen ylin johto ja valvonta kuuluvat ympäristöministeriölle. Suomen ympäristökeskus (SYKE) huolehtii ympäristöministeriön alaisuudessa vesistöissä tapahtuvien öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan yleisestä järjestämisestä ja kehittämisestä.

Alueelliset ympäristökeskukset ohjaavat ja valvovat öljyvahinkojen torjunnan järjestämistä ja ne tarvittaessa osallistuvat torjuntatoimiin.

Alueellisen pelastustoimen on huolehdittava alueellaan öljyvahinkojen torjunnasta ja annettava öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaviranomaisille virka-apua.

Alueen pelastustoimella on toistaiseksi voimassa oleva öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa. Käyttö- ja hankintakustannuksia koskevien kohtien tarkistaminen tapahtuu joka neljäs vuosi (ÖkvtA 5 §).

Suunnitelman muutos on saatettava ympäristökeskuksen vahvistettavaksi, jos muutoksella on olennaista vaikutusta öljyvahinkojen torjuntavalmiuteen tai kalustoon.

Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee osallistua öljyvahinkojen torjuntaan ja huolehtia tarvittaessa vahingon jälkitorjunnasta.

Öljyvahinkojen torjunnasta huolehditaan voimassaolevan öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisesti. Torjuntatasot on määritelty kuntakohtaisesti.

Öljyvahinkojen jälkihoito tukeutuu kuntien organisaatioihin.

Öljyntorjuntatehtävissä käytetään pelastuslaitoksen erityisesti öljyntorjuntatehtäviin hankittua kalustoa. Osa kalustosta on toimipisteissä ja osa on pelastusaseman Luotsilla.

Toteuttamissuunnitelma ja -aikataulu

Pelastuslaitoksella on ELY-keskuksen vuonna 2013 hyväksymä maakunnallinen öljyvahingon torjuntasuunnitelma. Öljytorjuntasuunnitelmaa ollaan nyt päivittämässä.

Yhteistyötä öljytorjuntaan osallistuvien tahojen kanssa kehitetään sekä järjestetään vuosittain öljytorjuntakoulutusta ja riittävä määrä harjoitusta aluskalustolla.

Öljytorjuntaan osoitetaan henkilöstöresursseja pelastuslaitoksen sisäisin järjestelyin.

Päätös

Öljytorjunta on järjestetty öljytorjuntasuunnitelman ja sen liitteiden sekä täydentävien suunnitelmien mukaisesti.

Pelastuslaitoksella ja sopimuspalokunnilla on riittävä määrä pätevää henkilöstöä veneiden kuljettamiseksi ja miehittämiseksi.

Kalusto sekä varastointitilat ovat riittävät ja käytännölliset.

Yhteistyö torjuntaan osallistuvien kesken on saumatonta.

3.1.11 Pelastustoiminnan ja -muodostelmien johtaminen

Nykytila

Pelastustoiminnan johtamista Kainuun pelastuslaitoksella ohjaa Pelastuslaki ja sitä täydentää vuonna 2011 voimaantullut ja 2014 päivitetty johtamisohje.

Johtamistilat ja välineet, viestiyhteydet, suunnitelmat, seuranta- ja taltiointivälineet sekä muu erikoiskalusto tulee olla pelastustoimen organisaation käytettävissä välittömästi onnettomuuden tapahduttua.

Pelastustoiminnan johtaja on siltä pelastustoimen alueelta, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei toisin ole sovittu.

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa muu pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen. Pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena.

Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan johtaja voi muodostaa avukseen muiden viranomaisten, laitosten ja pelastustoimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän.

Kainuun pelastuslaitoksen operatiivista kenttätoimintaa johtaa päivystävä palomestari (Kainuu P30).

Päivystävän palomestarin tehtävänä on mm. seurata pelastustoimialueen valmiutta, koordinoida pelastusyksiköiden käyttöä, tehdä tarvittaessa valmiutta ylläpitäviä toimenpiteitä, seurata ja valvoa pienten pelastustehtävien suorittamista sekä ohjata ja tukea pelastustoiminnan johtajina toimivia pelastusyksiköiden esimiehiä.

Pelastuslaitoksen käytettävissä olevista voimavaroista on muodostettu hälytysvasteet pelastusryhmä pelastusjoukkue, pelastuskomppania ja pelastusyhtymälähdöille.

Pelastusyksikön johtajana toimivat päätoimisen henkilöstön lisäksi ne sivutoimiset henkilöt, joilla on yksikönjohtajan pätevyys. Yksikönjohtajana voi toimia palokuntaan kuuluva henkilö siihen saakka, kunnes pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtaakseen.

Joukkuelähdön johtajana toimii pääsääntöisesti päätoiminen päällystöviranhaltija.

Mikäli pelastusjoukkueen johtaja saapuu onnettomuuspaikalle muuta muodostelmaa myöhemmin, on onnettomuuspaikalla olevan yksikönjohtajan varauduttava toimimaan tilannepaikan johtajana, ja johtamaan pelastusjoukkuetta päätoimisen päällystöviranhaltijan antamien ohjeiden mukaisesti.

Suurissa onnettomuuksissa, joissa tarvitaan pelastusyhtymää (vähintään kahta pelastuskomppaniaa), pelastustoimintaa johtaa pelastusjohtaja tai hänen sijaisensa.

Johtamisen avuksi varaudutaan perustamaan esikunta ja tarvittaessa toiminta-alueen johtoelin (TOJE). Jonka perustaa päivystävä palomestari (Kainuu P30).

Suuronnettomuudet johdetaan tarvittaessa Kajaanin toimipisteessä sijaitsevasta pelastustoimen johtokeskuksesta (PELJOKE).

Suuronnettomuksiin varaudutaan hälytysvastesuunnittelussa siten, että onnettomuuskohteeseen hälytetään komppania- tai yhtymätason muodostelmat onnettomuuskohteen lähimmiltä toimipisteiltä (Suuronnettomuus-suunnitelma).

Lisäksi hälytetään päällystöviranhaltijat, jotka kuuluvat päällystöhälytysrinkiin.

Suuronnettomuuden aikaiset valmiussiirrot suoritetaan tapauskohtaisesti alueelliset riskit ja valmius huomioiden.

Valmius toimia suuronnettomuustilanteissa perustuu mm. koulutukseen, harjoitteluun, riskienarvioinnin perusteella tehtyihin kalustohankintoihin sekä huolellisesti laadittuihin hälytysohjeisiin ja johtamissuunnitelmiin, joissa huomioidaan myös viestiyhteyksien, viranomaisyhteistyön ja huollon vaatimat järjestelyt.

Toteuttamissuunnitelma ja – aikataulu

Pelastuslaitoksen nykyinen johtamisohje on hyväksytty vuonna 2014. Johtamiskoulutusta järjestetään vuosittain eri kohderyhmille. Koulutuksen kohteena ovat päätoimiset, sivutoimiset ja sopimuspalokuntien pelastusmuodostelmien johtajat.

Tilannekuvan ylläpitoa, seuranta ja analysointia on kehitetty siten, että pelastuslaitoksen johtokeskuksessa on käytössä mahdollisimman reaaliaikainen tilannekuva.

Tilannekuvaa jaetaan tarvittaessa kunnille ja muille yhteistyöviranomaisille.

Päätös

Pelastustoimintaa johtaa aina pelastusviranomainen. Mikäli tehtävälle ei ole hälytettynä pelastusviranomaista, pelastustoiminnan johtajana toimii ja pelastusviranomaisen toimivaltaa käyttää päivystävä palomestari.

Pelastustoimen johtokeskus on kalustettu nykyaikaisilla johtamisen työtä helpottavilla välineillä, jotka mahdollistavat muun muassa reaaliaikaisen tilannekuvan muodostamisen.

Pelastuslaitoksen yksikönjohtajat kykenevät johtamaan tehokkaasti pelastusyksikköä sekä pelastusjoukkuetta ja sopimuspalokuntien yksikönjohtajat kykenevät johtamaan pelastusyksikköä ja käynnistämään pelastusjoukkueen johtamistoiminnan.

Kaikki päivystävät palomestarit kykenevät johtamaan tehokkaasti pelastusjoukkuetta ja pelastuskomppaniaa.

Kehitetään yhteistyötä pohjoisen Suomen pelastuslaitosten kanssa. Tavoitteena on saada yhteinen johtamisjärjestelmä ja johtamisen rakenne.

3.1.12 Toimipisteiden resurssit

Nykytila

Kainuun pelastuslaitoksella on vakinaisesti ja ympärivuorokauden miehitetty vain Kajaanin toimipiste. Muissa toimipisteissä pelastusvalmius perustuu sekä vakinaiseen että sopimus henkilökuntaan.

Ohessa taulukko, jossa näkyy vuosina 2012 – 2016 tapahtuneitten hälytysten ensimmäisen yksikön vahvuudet:

	Kaikki riskiluokan määrittävät onnettomuudet, kpl	Tehtävät (kpl) joissa 1+3 ei täyty	%
Hyrnsalmi	94	2	2,1
Kuhmo	277	38	13,7
Paltamo	152	26	17,1
Puolanka	138	62	44,9
Ristijärvi	80	14	17,5
Sotkamo	379	67	17,7
Suomussalmi	292	35	12,0
Vaala	132	13	9,8
Yhteensä	1544	257	16,6

Oheisesta taulukosta käy ilmi, että hälytyksissä vahvuudet täyttyy palvelutasopäätöksen mukaisesti.

Toteuttamissuunnitelma ja – aikataulu

Pelastuslaitos järjestää toimintansa palvelutasopäätöskaudella niin, että pelastusyksiköiden jatkuvaa valmiutta kyetään ylläpitämään ilman ylityötä.

Kelpoisuus

Kaikilta operatiivisessa valmiudessa olevilta alipäällystö ja miehistöviranhaltijoilta (myös vs. vt. tp) edellytetään pelastussukelluskelpoisuutta.

Päätös

Kajaanin toimipisteen operatiivinen vahvuus suunnitellaan jaksoiksi, siten että vuoron tavoitevahvuus on 1+5 (24h). Tarvittaessa yksikkö täydentyy tilannepaikalla. Tämä varmistetaan hälytysohjeilla.

Sotkamon toimipisteen operatiivinen tavoitepäivä vahvuus on 1+3 ja muina aikoina 1+2 (tavoitevahvuus).

Kuhmon toimipisteen operatiivinen tavoitepäivävahvuus on 1+3 ja muina aikoina 1+2 (tavoitevahvuus).

Suomussalmen toimipisteen operatiivinen tavoitepäivävahvuus on 1+3 ja muina aikoina 1+2 (tavoitevahvuus)

Paltamon toimipisteen operatiivinen tavoitepäivävahvuus on 0+2 ja muina aikoina 1+1 (tavoitevahvuus).

Vaalan toimipisteen operatiivinen tavoitepäivävahvuus on 0+1 ja muina aikoina 1+1 (tavoitevahvuus).

Hyrnsalmen toimipisteen operatiivinen tavoitepäivävahvuus on 0+1 ja muina aikoina 1+1 (varallaolovahvuus).

Puolangan toimipisteen operatiivinen tavoitepäivävahvuus on 0+1 ja muina aikoina 1+1 (tavoitevahvuus).

Ristijärven toimipisteen operatiivinen tavoitepäivävahvuus 0+1 ja muina aikoina 1+1 (tavoitevahvuus)

Vuolijoen toimipisteen operatiivinen tavoiteolovahvuus 0+1

Varallaolo

Varallaolovalmiudella pyritään varmistamaan riittävä pelastusyksiköiden toimintavalmius.

Kuhmon, Suomussalmen ja Sotkamon toimipisteiden tavoitevahvuus on 1+2, muissa kunnissa tavoitevahvuus on 1+1, 0+2 tai 0+1.

Kaikki yksiköt täydentyvät tilannepaikalla.

Varallaolijoiden kelpoisuus määräytyy pelastussukellusohjeen mukaisesti.

Erikoiskalusto

Nykytila

Kajaanissa on välittömässä valmiudessa ja Suomussalmella päivävalmiudessa puomitikasauto, jotka hälytetään läheisyysperiaatteen mukaan alueella tarvittaviin hälytyksiin.

Kajaanin toimipisteeseen on sijoitettu erityyppisiä kalustokontteja, joilla pystytään tukemaan koko alueen pelastustoimintaa erityyppisissä onnettomuuksissa.

Päätös

Erikoiskaluston saanti turvataan ja yksiköt hälytetään onnettomuuspaikalle vastesuunnitelman mukaisesti läheisyysperiaatetta noudattaen

3.1.13 Päälystön päivystys

Nykytila

Pelastustoiminnan valmius perustuu päivystys ja varallaolojärjestelyiden lisäksi myös henkilöstön hälyttämiseen ilman varallaolovelvoitetta (va-paavuorohälytys).

Kainuun päivystävän palomestarin (Kainuu P30) toimipaikka on Kainuun pelastuslaitoksen Kajaanin toimipiste. Toiminta-alueena on koko Kainuu.

Erillistä päällikköpäivystysjärjestelmää (P2-päivystys) ei ole.

Kainuun päivystävä palomestari toimii oman tehtävänsä ohella pelastuslaitoksen alueen päällikköpäivystäjänä.

Työvuorossa olevat pelastustoimen viranhaltijat osallistuvat pelastustoiminnan johtamiseen pelastusjohtajan vahvistaman toimintaohjeen mukaisesti.

Kaikissa kunnissa pyritään ylläpitämään jatkuvaa yksikönjohtajavalmiutta.

Päätös

Pelastuslaitoksella on esikuntatyöskentelyyn, tilannekuvan ylläpitämiseen ja johtamisen tukitoimintoihin toimintamalli, jossa tarvittavat johtamistoiminnot pystytään aloittamaan työvuorossa olevan pelastusviranomaisen toimesta.

3.1.14 Sisäinen koulutus

Nykytila

Pelastuslaitoksen sisäisen koulutuksen suunnittelua ohjaavat valtakunnalliset ohjeet sekä pelastuslaitoksen omat suunnitelmat ja päätökset.

Sisäistä koulutusta pelastuslaitoksella ohjaa koulutustyöryhmä.

Koulutustyöryhmää vetää erikseen nimetty koulutuspäällikkö.

Sisäisen koulutuksen toteuttaminen suunnitellaan vuosittain päivitettävässä sisäisen koulutuksen suunnitelmassa.

Päätoimisen henkilöstön koulutus koostuu pääasiassa omalla asemapaikalla toteutettavasta viikkoharjoittelusta ja Pelastusopistolla järjestettävästä täydennyskoulutuksesta.

Sivutoimisen henkilöstön koulutus koostuu pääasiassa kurssimuotoisesta peruskoulutuksesta ja omalla asemapaikalla toteutettavasta viikkoharjoittelusta.

Päätös

Sisäisen koulutuksen laatua ja suunnitelmallisuutta parannetaan.

Sisäisen koulutuksen suunnitelma päivitetään vuosittain ja tiedottamista henkilöstölle parannetaan.

3.1.16 Kansainvälinen toiminta

Nykytila

Kainuun pelastuslaitos osallistuu kansainväliseen pelastustoimintaan pääasiassa Suomen ja Venäjän välisessä lähialueyhteistyössä sekä Barentsin euroarktisen alueen hallitusten välisen sopimuksen mukaisesti.

Pelastuslaitoksella on yhteistä rajaa Venäjän kanssa noin 260 kilometriä, ja alueella on Vartiuksen rajanylityspaikka. Suomen ja Venäjän välisen lähialueyhteistyön tavoitteena on kehittää yhteisten harjoitusten avulla pelastustoiminnan johtamista rajan yli tapahtuvissa pelastustoimissa.

Tavoitteena on lisäksi yhdenmukaistaa hätätilanteiden pelastusyksikköjen rajanylikäytäntöjä eri rajanylityspaikoilla.

Barentsin euroarktisen alueen pelastuspalveluyhteistyön tarkoituksena on tehostaa pelastuspalvelualan yhteistyötä suuronnettomuustilanteissa sekä tapauksissa, joissa lähimmät tai nopeimmin saatavilla olevat tarkoituk-

senmukaiset pelastuspalveluyksiköt ja tekniset voimavarat ovat toisessa sopimusvaltiossa.

Pelastuslaitos on ollut mukana yhteisharjoituksissa, joissa pelastuspalveluyhteistyötä on harjoiteltu.

Valmiudet Barentsin euroarktisen alueen pelastuspalveluyhteistyöhön pidetään yllä. Pelastuslaitos osallistuu yhteistyöharjoituksiin.

Päätös

Suomen ja Venäjän välistä lähialueyhteistyötä jatketaan ja kehitetään.

Yhteistyö pyritään saamaan nykyistä lähemmäksi käytäntöä, kehittämällä esimerkiksi rajan ylittävää tiedonkulkua.

4 Kehittämissuunnitelma

Palvelutason kehittämissuunnitelmalla tarkoitetaan niiden toimenpiteiden määrittelyä, joilla palveluita kehitetään toimintaympäristön muutosten edellyttämällä tavalla. Tulevaisuuden haasteet on Kainuun väestön väheneminen ja ikääntyminen muuta maata nopeammin. Samalla väestö keskittyy taajamiin ja nuoret muuttavat kasvukeskuksiin. Pelastuslaitoksen pitää pyrkiä löytämään keinot turvata myös ikääntyneiden aiheuttamat haasteet. Kainuun pelastuslaitos siirtyy 2019 vuoden alussa Kainuun maakuntahallintoon.

Palvelutasopäätöksessä arvioidaan myös kehittämistoimien kustannusvaikutukset. Kustannusvaikutukset arvioidaan jaksotettuna palvelutasopäätöksen voimassaoloajaksi. Pelastuslaitoksen toimintamenot on jäädytetty vuoden 2016 tasolle ja talous on tasapainossa.

Tulevaisuuden muutoksen ja kehittämistoimenpiteiden kustannuksia ei tässä vaiheessa voi arvioida, kun ei tiedä millä organisaatiolla ja resursseilla toimitaan. Lähtökohta kuitenkin ettei kustannukset voi nousta.

Tarvittaessa kehittämissuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain talousarvio- ja toimintakertomusprosessien yhteydessä.

Liite 5

Pelastuslaitoksen taloussuunnitelma tuleville vuosille.

Liite 1

Valvonnan resurssitaulukko

Tehtävä	Henkilötyövuodet
Valvontatyön johto, suunnittelu, kehittäminen ja kouluttaminen	1,0
Rakentamisen- ja maankäytön ohjaus	0,5
Yritysten ja laitosten määräaikaiset palotarkastukset	3,0
Asuinkiinteistöjen palotarkastukset ja omavalvonnan organisointi ja toteutus	2,5
Kemikaalivalvonta	1,0
Pelastussuunnittelun valvonta	0,5
Muu viranomaisyhteistyö	0,5
Pelastustoimen laitteiden toteuttamisen ohjaus	0,5
Turvallisuusviestintä valvontakohteisiin	2,0
Piirinuohousjärjestelmän valvonta ja kehittäminen	0,5
Muut tarkastukset	1,0
Yhteensä	12 htv

Liite 2

Toimipiste	päällystö	alipäällystö	miehistö	muu henkl
Hyrynsalmi	0	0	1	
Kajaani	13	4	21	2
Kuhmo	1	1	3	
Paltamo	0	0	2	
Puolanka	0	0	2	
Ristijärvi	0	0	1	
Sotkamo	1	1	3	
Suomus-salmi	1	1	4	
Vaala	0	0	1	
yhteensä	16	7	38	2

Liite 3

Pelastuslaitoksen kalustoluettelo

Käyttötarkoitus	Vuosimalli	Kpl
Sammutusauto	1997-2014	11
Säiliöauto	1991-2015	13
Puomitikasauto	1988-2010	2
Vaihtolava-auto	1974-2006	3
Johtoauto	2015	1
Tarkastusauto	2005-2016	13
Muut raskaat ajoneuvot	1974-2000	6
Muut henkilö ja pakettiautot	1988-2011	13
Veneet	1978-2009	22
Moottorikelkat	1988-2015	10
Maastomönkijät	2003-2015	5
Ilmatyynyalukset	1992-2009	2
Toiminnalliset peräkärret (ÖT, LO, MP)		28
Kuljetuskärret, trailerit yms.		43

Liite 4

Kainuun pelastuslaitos toimiala

Pelastustoiminta

2017 määrärahavaraus 425.000 €

Sammutusauto 240.000 €

Tarkastusautot 80.000 €

Palotaloprojekti 30.000 €

Varanto / Kejo johtamis järjestelmä 20.000 €

Moottoriruisku 15.000 €

Pelastusvälinesarja sammutusautoon 30.000 €

Paineilmahengityslaitteita 10.000 €

2018 määrärahavaraus 425.000 €

Tarkastusautot 50.000 €

Palotaloprojekti 15.000 €

Säiliöauto 240.000 €

Varanto / Kejo johtamis järjestelmä 55.000 €

Moottoriruišku 15.000 €

Pelastusvälinesarja sammutusautoon 30.000 €

Paineilmahengityslaitteita 20.000 €

Liite 5

Kainuun Pelastuslaitos -toimiala

TALOUS 1000 €	TP 2015	TA 2016	LTK 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Myyntituotot	3 723	3 944	3 923	3 923	3 923	3 923
Maksutuotot	121	123	105	105	105	105
Tuet ja avustukset	7					
Vuokratuotot	11					
Muut toimintatuotot	10					
Muut toimintatuotot	21					
Toimintatuotot	3 872	4 066	4 028	4 028	4 028	4 028
Palkat ja palkkiot	-3 600	-3 779	-3 959	-3 951	-3 952	-3 952
Henkilösivukulut	-1 325	-1 518	-1 270	-1 207	-1 234	-1 234
Henkilöstökulut	-4 924	-5 297	-5 229	-5 158	-5 186	-5 186
Palvelujen ostot	-822	-809	-893	-893	-893	-893
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-418	-489	-437	-437	-437	-437
Muut toimintakulut	-856	-905	-942	-942	-942	-942
Vuokat	-852	-904	-940	-940	-940	-940
Muut toimintakulut	-4	-1	-2	-2	-2	-2
Toimintakulut	-7 020	-7 499	-7 500	-7 429	-7 458	-7 458
Toimintakate	-3 148	-3 433	-3 472	-3 401	-3 430	-3 430
Poistot ja arvonalentumiset	-321	-313	-337	-379	-413	-399
Tilikauden tulos	-3 469	-3 746	-3 809	-3 780	-3 842	-3 829